

महाराष्ट्र विधानसभा

पहिले अधिवेशन, २०१७

अतारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५०

कोल्हापूर जिल्हयातील शालेय विद्यार्थ्यांच्या आरोग्य तपासणीत २४७ विद्यार्थ्यांना हृदयविकार असल्याचे आढळून आल्याबाबत

(१) ९३२४ (०७-०४-२०१५). डॉ.सुजित मिणचेकर (हातकणंगले), श्री.राजेश क्षीरसागर (कोल्हापूर उत्तर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कोल्हापूर जिल्हयातील शालेय विद्यार्थ्यांची राज्य शासनाच्या आरोग्य विभागाकडून सन २०१३-१४ मध्ये करण्यात आलेल्या आरोग्य तपासणीत २४७ शालेय विद्यार्थ्यांना हृदयविकार असल्याचे आढळून आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, यातील १५४ विद्यार्थ्यांवर हृदय शस्त्रक्रिया केली असून अद्याप ९३ विद्यार्थी निधी उपलब्ध नसल्याने हृदय शस्त्रक्रियेच्या प्रतिकेत असल्याचे माहे डिसेंबर, २०१४ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, या विद्यार्थ्यांच्या शस्त्रक्रियेकरिता तातडीने निधी उपलब्ध करण्यासंदर्भात शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) हे खरे आहे.

(२) अंशतः खरे आहे.

हृदयविकार आढळून आलेल्या २४७ बालकांपैकी माहे एप्रिल २०१६ अखेर १७२ बालकांच्या हृदयशस्त्रक्रिया झालेल्या आहेत. तसेच ७५ बालकांच्या शस्त्रक्रिया न झाल्याची उर्वरित कारणे खालीलप्रमाणे आहेत.

तपशील	संख्या
बालकांच्या पालकांचा शस्त्रक्रिया करण्यास नकार	१४
बालकांना त्वरीत शस्त्रक्रियेची गरज नसल्याने तज्ञांच्या देखरेखेखाली तपासणी करण्यात येत आहे.	०२

बालकांना शस्त्रक्रियेची गरज नाही.	०४
बालकांची शस्त्रक्रिया धोकादायक असल्याने होवू शकत नाही.	५२
बालकांना औषधोपचार चालू आहे	०१
बालकाचे कुटूंब स्थलांतरीत आहे	०१
शास्त्रक्रिया करण्यासाठी पालकांचा प्रतिसाद कमी	०१
एकूण	७९

(३) प्रश्न उद्भाषित नाही.

ठाणे जिल्ह्यातील शहापूर परिसरात सिकलसेल अॅनेमिया या आजाराचे २८ रुग्ण असल्याचे राष्ट्रीय ग्रामीण अभियानांतर्गत आढळून आल्याबाबत

(२) १०५९२ (०७-०४-२०१५). श्री.पांडुरंग बरोरा (शहापूर), श्री.प्रदीप नाईक (किनवट), श्री.रमेश कदम (मोहोळ), श्री.जितेंद्र आव्हाड (मुंब्रा कळवा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) ठाणे जिल्ह्यातील शहापूर परिसरात सिकलसेल अॅनेमिया या आजाराचे २८ रुग्ण असल्याचे राष्ट्रीय ग्रामीण अभियानांतर्गत आढळून आलेले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त प्रश्नी चौकशी केलेली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुसार आतापर्यंत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) उक्त प्रश्नी अद्याप कोणतीही कार्यवाही केलेली नसल्यास, त्याची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत तसेच परिसरात झपाट्याने पसरत असलेला सिकलसेल आजारासंदर्भात प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करण्यासाठी आतापर्यंत कोणता पाठपुरावा केला वा करण्यात येत आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) व (२) हे अंशतः खरे आहे.

शहापूर तालुक्यात सिकलसेल अॅनेमियाचे एकूण ३६ रुग्ण आढळून आले आहेत. सदर रुग्णांसाठी खालीलप्रमाणे उपयोजना करण्यात आलेल्या आहेत.

- १) सदर रुग्णांना नियमित औषधोपचार देण्यात येत आहे.
- २) सर्व ३६ रुग्णांची HPCL चाचणी करण्यात आलेली आहे.
- ३) ११ रुग्णांना राज्य रक्तसंक्रमण परिषदेमार्फत रक्त संक्रमण कार्ड वाटप करण्यात आले आहे.
- ४) ९ रुग्णांना मोफत रक्त पुरवठा देण्यात आलेला आहे.
- ५) १९ रुग्णांना जिल्हा शल्य चिकित्सक यांचे स्वाक्षिरीचे प्रमाणपत्र देण्यात आले आहे.
- ६) ७ रुग्णांना रु.६००/- प्रती महिना संजय गांधी निराधार योजनेचा लाभ मिळवून देण्यात आला आहे.

(३) सिकलसेल आजार नियंत्रण कार्यक्रम ठाणे जिल्ह्यात सन २००८ पासून राबविण्यात येत असून सदर कार्यक्रमांतर्गत प्रतिबंधात्मक उपायोजना म्हणून रुग्ण व वाहकांना नियमित औषधपचारसाठी विवाहपूर्व समुपदेशन करण्यात येते. त्यामध्ये लाल व पिवळे कार्ड दिलेल्या रुग्णांनी आपापसात विवाह न करण्याबाबत व पांढरे कार्ड असलेल्या व्यक्तीशी विवाह करण्यास प्रतिबंध नसल्याबाबत सल्ला देण्यात येतो. सिकलसेल रुग्णांना नियमित औषधपचारासाठी सुमपदेशन करण्यात येते.

राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत विविध योजना राबविण्यासाठी औरंगाबादसह अन्य जिल्ह्यासाठी मागील ३ महिन्यांपासून वारंवार मागणी करुनही निधी मिळत नसल्याबाबत

(३) १०९३४ (०७-०४-२०१५). श्री.बसवराज पाटील (औसा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत जननी सुरक्षा योजना, जननी शिशु सुरक्षा कार्यक्रम, बाल आरोग्य कार्यक्रम, ग्राम बालविकास केंद्र, शालेय आरोग्य तपासणी आदी योजना राबविल्या जात असतानाही औरंगाबाद विभागांतर्गत औरंगाबादसह अन्य जिल्ह्यासाठी मागील ३ महिन्यांपासून वारंवार मागणी करुनही निधी मिळत नसल्याने या अभियानांतर्गत काम करणाऱ्या सुमारे ५०० कर्मचाऱ्यांचे वेतनही रखडले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) सदरहू राष्ट्रीय अभियाना पूर्वी केंद्र शासनाकडून थेट निधी मिळत होता तथापी सन २०१४-२०१५ पासून हा निधी कोषागार विभागाकडून वळविण्यात आल्यामुळे निधी मिळण्यास विलंब होत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) सदरहू राष्ट्रीय आरोग्य अभियानाच्या लाभाच्या योजना ठप्प झाल्या असल्याने व कर्मचाऱ्यांचे वेतन रखडले असल्याने आवश्यक असलेला निधीविनाविलंब उपलब्ध करुन देण्याच्या दृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) हे खरे नाही.

सन २०१४-१५ मध्ये औरंगाबाद विभागांतर्गत राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत प्रजनन व बाल आरोग्य, मिशन फ्लेसीपूल व लसीकरण इ.कार्यक्रमासाठी खालीलप्रमाणे निधी उपलब्ध करुन दिला होता.

औरंगाबाद	--	रु.२२३३.५९ लक्ष
जालना	--	रु.१५७६.६२ लक्ष
हिंगोली	--	रु.१४३०.९५ लक्ष
परभणी	--	रु.१५२८.१० लक्ष

उपरोक्त निधीपैकी औरंगाबाद विभागाने ८४.४६% निधी कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीवर खर्च केला असून, सर्व कंत्राटी कर्मचाऱ्यांचे वेतन अदा करण्यात आले आहे.

(२) सन २०१३-१४ पर्यंत केंद्र हिश्याचा निधी थेटपणे मिळत होता. परंतू २०१४-१५ पासून निधीचे वितरण राज्याच्या एकत्रित निधीतून केले जात आहे यामुळे केंद्र शासनाच्या निधी वितरीत करण्यास सन २०१४-१५ मध्ये विलंब झाला. सन २०१५-१६ मध्ये केंद्र शासनाकडून प्राप्त झालेला निधी नियमितपणे वितरीत करण्यात आला आहे.

(३) राष्ट्रीय आरोग्य अभियानामधील योजना व कार्यक्रम यासाठी पुरेसा निधी उपलब्ध करून देण्यात आला असून कर्मचाऱ्यांचे वेतन वेळोवेळी अदा करण्यात आले आहे. सर्व योजना व कार्यक्रम सुरु आहेत.

परभणी जिल्ह्यात बांधलेल्या बंधान्यांचे काम निकृष्ट दर्जाचे झाल्याबाबत

(४) ११००१ (०६-०४-२०१५). डॉ.राहुल पाटील (परभणी) : सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) परभणी जिल्ह्यात जलसंधारण विभाग, ग्रामीण पाणीपुरवठा विभाग व कृषी विभागाच्या वतीने ग्रामीण भागातून वाहणाऱ्या नाले व ओढ्यांवर कोट्यवधी रुपये खर्च करून जवळपास ३ हजार बांधलेल्या या बंधान्यात पाणी साचण्याऐवजी गाळच साचल्याने पाणी आडवा, पाणी जिरवा ह्या शासनाचा मुळ हेतू असफल झाला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(२) असल्यास, कोट्यवधी रुपयांचा निधी खर्च करूनही सदर योजना कागदावरच राहण्यामागची कारणे काय आहे,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने सखोल चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले,

(४) तदनुसार, शासन स्तरावर काय कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. राम शिंदे (०५-०१-२०१७) :(१) हे खरे नाही.

परभणी जिल्ह्यात जलयुक्त शिवार अभियानांतर्गत सन २०१५-१६ मध्ये २८३ सिमेंट नाला बांध/साठवण बंधारा/वळण बंधारे प्रस्तावित असून आतापर्यंत १९२ बंधारे पूर्ण झाले आहेत व ९१ बंधारे प्रगतीपथावर आहेत.

सदर कामांची संबंधित विभागांमार्फत निकषानुसार वेळोवेळी तपासणी करण्यात आली आहे.

(२), (३), (४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील आरोग्य विभागाच्या अंतर्गत येणाऱ्या सिव्हिल रुग्णालय, जिल्हा रुग्णालय व ग्रामीण रुग्णालयाच्या आवारात औषधांची दुकाने उघडण्याची परवानगी दण्याबाबत

(५) २८२१६ (२१-०१-२०१६). श्री.मनोहर भोईर (उरण) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) गोरगरीब व गरजू रुग्णांना तातडीने औषधे उपलब्ध व्हावीत याकरिता शासनाने वैद्यकीय महाविद्यालयात, बृहन्मुंबईतील महानगरपालिकेची व शासकीय रुग्णालयांमध्ये औषधांची दुकाने उघडण्यास परवानगी दिली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, त्याच धर्तीवर राज्यातील आरोग्य विभागाच्या अंतर्गत येणाऱ्या सिव्हिल रुग्णालय, जिल्हा रुग्णालय व ग्रामीण रुग्णालयाच्या आवारात औषधांची दुकाने उघडण्याची परवानगी देण्यात येत नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, त्याची कारणे काय आहेत,
- (४) असल्यास, उपरोक्त रुग्णालयातून औषधे उपलब्ध होत नसल्याने औषधाची मागणी झाल्यास नागरिकांना औषधे खरेदी करण्यास दुरवर अथवा अन्यत्र जावे लागू नये म्हणून रुग्णालयाच्या आवारात औषधाची दुकाने उघडण्याबाबत परवानगी देण्याबाबत शासन स्तरावर कोणत्या उपाययोजना करण्यात आल्या आहेत वा येत आहेत,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) व (२) अंशतः खरे आहे. सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या अखत्यारितील शासकीय रुग्णालयात (जिल्हा रुग्णालये) ५० व १०० खाटांची उपजिल्हा रुग्णालये, स्त्री रुग्णालये, २०० खाटांची सामान्य रुग्णालये, विभागीय संदर्भ सेवा रुग्णालये, क्षयरोग रुग्णालये आणि मनोरुग्णालये) महाराष्ट्र स्टेट को.ऑप. कन्झुमर्स फेडरेशन लि.मुंबई या शासनमान्य सहकारी संस्थेस औषधी दुकानांसाठी जागा उपलब्ध करून देण्याबाबत शासन निर्णय दि.१३ ऑगस्ट, २००९ अन्वये मान्यता देण्यात आली होती. तथापि, शासन निर्णय दि.१५/१/२०१० अन्वये उपरोक्त शासन निर्णय रद्द करण्यात आलेला आहे. सबब आरोग्य विभागाच्या अंतर्गत येणाऱ्या कोणत्याही रुग्णालयांच्या आवारात औषधांची उघडण्याची परवानगी देण्यात येत नाही.

(३) शासकीय रुग्णालयात खाजगी संस्था/व्यक्ती (अंध, अपंग इत्यादी धरून) इत्यादींना कोणत्याही व्यवसायासाठी जागा दिल्यास रुग्णालयात उदभवणारी अस्वच्छता, गर्दी व त्यामुळे होणारा जंतूसंसर्ग यामुळे उपचार प्रक्रियेत अडथळे येण्याची शक्यता, रुग्णालयांचा विस्तारासाठी लागणारी मोकळ्या जागेची आवश्यकता या बाबींचा विचार करून सदर परवानगी देण्यात येत नाही.

(४) सर्व शासकीय रुग्णालयांना शासनस्तरावरून राज्यस्तरीय योजनांतर्गत, जिल्हा वार्षिक योजनांतर्गत तसेच राष्ट्रीय आरोग्य अभियाना अंतर्गत प्राप्त निधीतून रुग्णालयांच्या मागणीनुसार औषधे व साहित्य सामुग्रीचा पुरवठा केला जातो. अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये औषधांचा तुटवडा भासल्यास सदर औषधे स्थानिक पातळीवर खरेदी करून रुग्णांना पुरविण्यात येतात.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे रावणगाव (ता.दोंड, जि.पुणे) येथे ग्रामीण रुग्णालय स्थापन होण्याबाबत

(६) २८२४१ (२१-०१-२०१६). श्री.राहूल कुल (दोंड) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे रावणगाव (ता.दोंड, जि.पुणे) येथे ग्रामीण रुग्णालय स्थापन होण्याबाबत मा.सार्वजनिक आरोग्य मंत्री यांना स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी दिनांक ३१ जुलै, २०१५ रोजी वा त्यासुमारास निवेदन दिले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, ग्रामीण रुग्णालय स्थापन होण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे
- (३) असल्यास, ग्रामीण रुग्णालय स्थापन करण्यासाठीचे निकष काय आहे तसेच यासाठी एकूण किती निधीची आवश्यकता आहे,
- (४) असल्यास, किती कालावधीमध्ये ग्रामीण रुग्णालय स्थापन करण्यात येणार आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) होय.

- (२) संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई यांच्याकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर याबाबत निर्णय घेण्यात येईल.
- (३) शासननिर्णय क्र. पीएचसी-१०९४/४१९९/प्र.क्र.१३/९५/आ.४, दि.१ जानेवारी, १९९६ नुसार ३०,००० लोकसंख्येसाठी एक प्राथमिक आरोग्य केंद्र व पाच प्राथमिक आरोग्य केंद्रासाठी एक ग्रामीण रुग्णालय मंजूर करण्याचा निकष ठरविण्यात आला आहे. ग्रामीण रुग्णालय स्थापन करण्यासाठी अंदाजे ७ ते ८ कोटी निधीची आवश्यकता आहे.
- (४) संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई यांच्याकडून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर याबाबत निर्णय घेण्यात येईल.

चंद्रपूर येथील जिल्हा सामान्य रुग्णालयातील प्रसूती कक्षाबाबत

(७) ३२४८४ (२१-०१-२०१६). श्री.नानाजी शामकुळे (चंद्रपूर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) चंद्रपूर येथील जिल्हा सामान्य रुग्णालयातील प्रसूती कक्षा क्रमांक ९ येथे एचआरएलएन व तत्थ्यशोधन चमूने दिनांक २६ सप्टेंबर, २०१५ वा त्यासुमारास भेट दिली असता प्रसूती खोलीचे दार उघडे असल्याचे व तीन पुरुष त्याच परिसरात पॅटीगचे काम करित असल्याचे विदारक चित्र निदर्शनास आले होते, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, प्रसूती खोलीत फक्त चार टेबल असून प्रसूती वार्ड मध्ये केवळ २७ खाटा उपलब्ध आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,
- (४) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले आहे व त्यानुषंगाने कोणती कार्यवाही करण्यात आली तसेच सामान्य रुग्णालयातील प्रसूती वार्ड मधील खाटांची संख्या वाढविण्यासंदर्भात कोणती कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) : (१) हे खरे नाही. परंतु अशी बातमी स्थानिक वर्तमानपत्रात आली होती. प्रसुती कक्षाचा व रंगकाम/पेंटिंग सुरु असलेल्या खोलीचा कुठलाही संबंध नाही. तसेच प्रसुती कक्षाचा दरवाजा हा नेहमी बंद स्थितीत असतो. त्याचप्रमाणे दरवाजाला पडदा सुध्दा आहे. प्रसुती कक्षातील टेबलला पार्टिशन असल्यामुळे दरवाजा उघडला गेला तरी कक्षाबाहेरील व्यक्तीला कक्षातील टेबलवरील महिला दिसत नाही.

(२) हे खरे नाही. प्रसुती कक्षामध्ये एकूण ४ टेबलची व्यवस्था आहे त्याव्यतिरिक्त २ टेबलचे वेगळे सेप्टीक लेबर रुम रुग्णालयात आहे. तसेच सामान्य रुग्णालयात एकूण मंजूर ३०० खाटांपैकी ९० खाटा प्रसुतीच्या रुग्णाकरीता राखून ठेवण्यात आलेल्या आहेत.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

अहमदनगर जिल्ह्यातील नेवासा रुग्णालयात समस्या असल्याबाबत

(८) ३३०४० (२१-०१-२०१६). श्री.वैभव पिचड (अकोले), श्री.बाळासाहेब मुरकुटे (नेवासा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) अहमदनगर जिल्ह्यातील नेवासा रुग्णालयात मोठ्या प्रमाणात समस्या असल्याचे माहे ऑगस्ट, २०१५ च्या शेवटच्या सप्ताहात निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनामार्फत चौकशी केली आहे काय,

(३) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व तद् नुसार सदर ग्रामीण रुग्णालयात सेवा सुविधा पुरविणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) : (१) हे खरे नाही. रुग्णालयात येणाऱ्या रुग्णास आरोग्य सेवा उपलब्ध करून देण्यात येते.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

दर्यापूर मतदारसंघातील अंजनगाव सुर्जी येथील ग्रामीण रुग्णालयाची झालेली दुरुवस्था

(९) ३३७४८ (२१-०१-२०१६). श्री.रमेश बुंदीले (दर्यापूर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) दर्यापूर मतदारसंघातील अंजनगाव सुर्जी येथील लोकसंख्या ५० हजार असून १० ते १५ आदिवासी गावे ग्रामीण रुग्णालयाशी जोडलेले असून, मात्र ग्रामीण रुग्णालयाची दयनिय

अवस्था आहे रुग्णांना उपचारविना परत जावे लागते एकाच खाटांवर दोन रुग्णांना झोपावे लागते याकरिता सन २००९ पासून प्रशासन स्तरावरून व लोकप्रतिनिधीकडून उपजिल्हा रुग्णालय व्हावे याकरीता वारंवार मागणी होत आहे, हे खरे आहे काय,

(२) तसेच रुग्णालयामध्ये मर्यादित सुविधा उपलब्ध असल्याने व अनेक पदे रिक्त असल्याने रुग्णांची याठिकाणी गैरसोय होत असून त्यांना खाजगी दवाखान्यामध्ये उपचार घ्यावा लागतो, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत शासनाने काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) व (२) अंजनगावसुर्जी येथील ३० खाटांच्या ग्रामीण रुग्णालयाचे श्रेणीवर्धन ५० खाटांच्या उपजिल्हा रुग्णालयात करणेबाबत लोकप्रतिनिधीकडून मागणी झाली आहे हे खरे आहे. तथापि, ग्रामीण रुग्णालयात उपलब्ध अधिकारी व कर्मचारी वर्गाकडून आवश्यक रुग्णसेवा दिली जात आहे. रुग्णसेवेबाबत अडचणी उदभवणार नाही व कोणत्याही प्रकारे रुग्णांची गैरसोय होणार नाही याचीही दक्षता घेण्यात येते. निकड भासल्यास पर्यायी वैद्यकीय अधिकाऱ्यांची व्यवस्था करण्यात येते.

(३) ५० खाटांच्या उपजिल्हा रुग्णालयाच्या बांधकामासाठी उपलब्ध असलेली जागा पुरेशी नाही. त्यासाठी पुरेशी शासकीय जागा उपलब्ध करणेबाबतची कार्यवाही चालू आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

कळंबस्ते (ता.चिपळूण, जि.रत्नागिरी) येथे पोलिओ सदृश्य बालक आढळून आल्याबाबत

(१०) ३६५९१ (२१-०१-२०१६). श्री.सदानंद चव्हाण (चिपळूण) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कळंबस्ते (ता.चिपळूण, जि.रत्नागिरी) येथे पोलिओ सदृश्य बालक माहे ऑक्टोबर, २०१५ मध्ये वा त्यादरम्यान आढळून आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर बालकाची पूर्णतः आरोग्य तपासणी करण्यात आली आहे काय तपासणीत काय निष्पन्न झाले,

(३) असल्यास, तदनुषंगाने सदर बालकाचे उपचाराबाबत व सदर परिसरांमध्ये आरोग्य विभागामार्फत कोणती खबरदारी घेण्यात आली आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे खरे आहे.

(२) होय.

तपासणीमध्ये Proximal muscle weakness of right and left leg myositis असे निदान करण्यात आले आहे.

(३) सोहम राजेश पवार, ८ वर्षे ३ महिने वयाच्या बालकास (राहणार कळंबस्ते) याला खाजगी बालरोग तज्ञाकडे उपचार करण्यात आले होते. तसेच हाफकिन इन्स्टिट्यूट, मुंबई यांच्याकडून प्राप्त झालेल्या सदर बालकाच्या शौचाच्या नमुन्याच्या तपासणी अहवालात पी १, पी २ व पी ३ निगेटीव्ह आढळून आले आहे.

तसेच जिल्हा परिषदेच्या आरोग्य विभागामार्फत बालक राहत असलेल्या ५ कि.मी. च्या कार्यक्षेत्रात ० ते ५ वयोगटातील बालकांचा शोध घेऊन २१२ बालकांना दि.१९ ऑक्टोबर, २०१५ रोजी पोलिओ डोस देण्यात आले. तसेच आरोग्य कर्मचाऱ्यांच्या नियमित घरभेटी दरम्यान सदर बालकाचा व कार्यक्षेत्रातील पोलिओ अथवा पोलिओ सदृश्य बालकांचा शोध घेऊन त्यांचेवर उपचार करण्याची कार्यवाही सुरु आहे.

जळगाव जिल्ह्यातील सात तालुक्यातील ३८ प्राथमिक आरोग्य केंद्रांतर्गत

आरोग्य विभागाने शिबीरे न राबविल्याबाबत

(११) ४०३३५ (१०-०५-२०१६). श्री.संजय सावकारे (भुसावळ) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) जळगाव जिल्ह्यातील सात तालुक्यातील ३८ प्राथमिक आरोग्यकेंद्रांतर्गत मानव संसाधन विकास मंत्रालयाच्या निधीतून माता व बालकांचे पोषण व कुपोषण कमी होण्यासाठी आरोग्य शिबीरास निधी दिला जातो, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, माहे एप्रिल, २०१५ पासून वा तदनंतर आरोग्य विभागाने शिबीरे राबविली नाहीत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त बाब १ व २ नुसार चौकशी करण्यात आली आहे काय,
- (४) असल्यास, चौकशी अनुषंगाने आरोग्य शिबीरे न होण्याबाबतची सर्वसाधारण कारणे काय आहे,
- (५) असल्यास, शिबीरे न होण्यास जबाबदार असणाऱ्या व्यक्तींवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येणार आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) हे खरे आहे.

केंद्रपुरस्कृत मानवविकास कार्यक्रमांतर्गत कुपोषण विषयक कार्यक्रमासाठी शिबीरे आयोजित करण्याकरीता जळगाव जिल्ह्यातील ७ तालुक्यांतील ३८ प्राथमिक आरोग्य केंद्रांचा समावेश करण्यात आलेला आहे.

- (२) हे खरे नाही.
- (३) व (४) सदर ३८ प्राथमिक आरोग्य केंद्रामध्ये फेब्रुवारी व मार्च, २०१६ मध्ये गरोदर माता, स्तनदा माता व ० ते ६ महिने वयोगटातील बालके यांच्यासाठी फेब्रुवारी व मार्च २०१६ मध्ये एकूण १३३ शिबिरांचे आयोजन करण्यात आले होते.
- (५) प्रश्न उद्भाषित नाही.
- (६) प्रश्न उद्भाषित नाही.

राज्य कामगार विमा योजना रुग्णालयांसाठी स्वतंत्र महामंडळाची स्थापना करणेबाबत

(१२) ४०८११ (१७-०५-२०१६). श्री.छगन भुजबळ (येवला), श्री.उल्हास पाटील (शिरोळ), डॉ.सुजित मिणचेकर (हातकणंगले), श्री.चंद्रदीप नरके (करवीर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील ईएसआयएस रुग्णालयाचे केंद्रीय विमा योजनेने ७५० कोटी रुपये थकविल्यामुळे कामगार रुग्णालयांचे अस्तित्व धोक्यात आले असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्य कामगार विमा योजना रुग्णालयांची जबाबदारी केंद्र शासन स्वीकारण्यास तयार नसल्यामुळे या रुग्णालयांच्या कारभारासाठी राज्य शासन स्वतंत्र महामंडळाची स्थापना करण्याच्या विचाराधीन आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर महामंडळाची स्थापना केव्हा पर्यंत करण्यात येणार आहे,

(४) असल्यास, उक्त प्रश्न भाग (२) मधील कार्यवाही अद्याप पूर्ण झालेली नसल्यास त्याची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत, तसेच राज्यातील हजारो कामगारांना आरोग्य विषयक सुविधा मिळण्याकरिता शासनाकडून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे अंशतः खरे आहे.

राकावि योजनेमार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या वैद्यकीय सेवेवर प्रथम राज्य शासनामार्फत संपुर्ण खर्च करण्यात येतो व नंतर केंद्र शासनाकडून झालेल्या खर्चाची परामर्यादेत राहून (celling) १: ७ या प्रमाणात प्रतिपूर्ती करण्यात येते. राकावि योजनेच्या हस्तांतरणाची कार्यवाही प्रलंबित राहून नविन धोरणात्मक निर्णय न झाल्याने राकावि योजनेवर होणाऱ्या एकूण खर्चामध्ये घट झाली व त्यामुळे मागील ८ वर्षांमध्ये परामर्यादेनुसार राकावि महामंडळाकडून अनुज्ञेय असलेले सुमारे ८९० कोटी रुपये अद्याप उपलब्ध झालेले नाहीत. राकावि महामंडळ फक्त खर्च केलेल्या रकमेची ८७.५ टक्के प्रतिपूर्ती करते.

(२) हे खरे आहे.

(३) राज्य मंत्री मंडळाच्या दि.३१.०५.२०१६ रोजी झालेल्या बैठकीत राज्यस्तरीय राज्य कामगार विमा महामंडळ स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. त्यानुषंगाने राज्यस्तरीय राज्य कामगार विमा महामंडळाची संरचना व कार्य याबाबतच्या प्रस्तावावर कार्यवाही सुरु आहे.

(४) राकावि महामंडळ, श्रम व रोजगार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांनी राकावि योजनेमार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या वैद्यकीय सेवेमध्ये सर्वसमावेशक सुधारणा करण्यासाठी जुलै, २०१४ मध्ये घेतलेल्या निर्णयानुसार "राज्य कार्यकारी समिती" स्थापित करण्यात आली असून सदर समिती दर तिमाहीस बैठक घेऊन राकावियो रुग्णालयातील सोई सुविधांबाबत निर्णय घेते.

(५) प्रश्न उद्भाषित नाही.

ठाणे जिल्ह्यातील कल्याण ग्रामीण विधानसभा मतदार संघामध्ये मौजे नावाली आरोग्य केंद्र अंतर्गत मौजे पिंपरी, नागाव, वाकलण, नारिवली, शिरढोण, येथे आरोग्य उपकेंद्र स्थापन करण्यासाठी होत असलेल्या विलंबाबाबत

(१३) ४११८७ (१०-०५-२०१६). श्री.सुभाष भोईर (कल्याण ग्रामीण) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ठाणे जिल्ह्यातील कल्याण ग्रामीण विधानसभा मतदार संघातील निळजे गावचा समावेश कल्याण डोंबिवली महानगरपालिकेत करण्यात आल्यामुळे १४ गावांमध्ये जिल्हापरिषद आरोग्य विभागाचे एकही आरोग्य केंद्र व उपकेंद्र उपलब्ध नाही, हे खरे आहे काय

(२) असल्यास, मौजे नावाली येथील आरोग्य केंद्र बंद करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी दिनांक ०७ जुलै २०१५ रोजीच्या पत्रान्वये मा.आरोग्य मंत्र्यांकडे नावाली प्राथमिक आरोग्य केंद्र अंतर्गत मौजे पिंपरी, नागाव, वाकलण, नारिवली, शिरढोण, येथे आरोग्य उपकेंद्र स्थापन करण्याची मागणी करण्यात आली आहे, हे ही खरे आहे काय ,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने आरोग्य केंद्र व उपकेंद्र सुरु करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची करणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) व (२) हे खरे आहे. तथापि, सद्यःस्थितीत प्राथमिक आरोग्य केंद्र निळजे ही संस्था स्थलातरीत करण्यात आलेली नाही व नमुद १४ गावांसहीत परिसरातील सर्व नागरीकांना आवश्यक त्या प्राथमिक आरोग्य सेवा निळजे प्राथमिक आरोग्य केंद्रांमार्फत नियमित पुरविण्यात येत आहेत.

(३) हे खरे आहे.

(४) आगामी बृहत आराखड्यामध्ये सदर बाब समाविष्ट करण्याच्या अनुषंगाने कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात नागपूरच्या प्रादेशिक मनोरुग्णालयात उपचारानंतरही रुग्ण नातेवाईकांचा पत्याअभावी घरी जाण्यापासून वंचित असल्याबाबत

(१४) ४१७६१ (११-०५-२०१६). डॉ.मिलिंद माने (नागपूर उत्तर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात पोलीसासह सामाजिक संस्थेनी वेड्यासारख्या वागणाऱ्या व्यक्तींना रेल्वेस्थानक, बसस्थानक व इतर भागातून नागपूरच्या प्रादेशिक मनोरुग्णालयात उपचाराकरीता आणलेल्या पैकी शंभराहून रुग्ण बरे झाल्यानंतर पत्ता सांगता येत नसल्याने तसेच शासनाकडेही नातेवाईकांची नोंद नसल्याने रुग्णालयातच जगावे लागत आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) तसेच नागपूर प्रादेशीक मनोरूग्णालयाची रूग्ण संख्या ९४० आहे. त्यानुसार शंभरावर अधिक रूग्ण रूग्णालयात अतिरिक्त असल्याने सदर रूग्णालयाची व्यवस्था विस्कळीत झालेली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येणार आहे,
- (४) अद्यापि, कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे अंशतः खरे आहे. पोलीस विभाग, सामाजिक संस्थांमार्फत रेल्वे स्थानक, बस स्थानक व इतर भागातून वेड्यासारख्या वागणाऱ्या व्यक्तींना उपचाराकरिता सदर रूग्णालयात दाखल केले जाते. सदर रूग्ण बरे झाल्यानंतर त्यांना घरी पाठविण्याकरिता त्यांच्या घरच्या पत्यावर पत्रव्यवहार करण्यात येतो. तसेच पोलीस स्टेशनमार्फत पत्ता शोधण्याचा प्रयत्न सातत्याने केला जातो. परंतु रूग्णांना पत्ता न सांगता आल्यामुळे किंवा त्यांचे पते उपलब्ध न झाल्यामुळे सदर रूग्णांना त्यांच्या घरी पाठविणे शक्य होत नाही. सद्यःस्थितीत या रूग्णालयात बरे झालेले परंतु स्वतःचा पत्ता सांगता न येणारे एकूण ४९ रूग्ण (१२ महिला ३७ पुरुष) आहेत. सदर रूग्णांचे पते उपलब्ध न झाल्याने ते घरी जाऊ शकलेले नाहीत.

- (२) नाही. प्रादेशिक मनोरूग्णालय, नागपूर हे ९४० खाटांचे असून, सध्या ६५२ रूग्ण तिथे भरती आहेत. तसेच सदर रूग्णालयात मंजूर रूग्णसंख्येपेक्षा जास्त रूग्ण भरती झाले नाहीत.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

चंद्रपूर जिल्हयातील ब्रम्हपूरी येथील १०० खाटांच्या उपजिल्हा रूग्णालयाच्या इमारतीचे बांधकाम करण्यासाठी प्रशासकीय मान्यता मिळण्याबाबत

(१५) ४१८६१ (११-०५-२०१६). श्री.विजय वडेट्टीवार (ब्रम्हपूरी) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) चंद्रपूर जिल्हयातील ब्रम्हपूरी येथे १०० खाटांचे उपजिल्हा रूग्णालय दोन वर्षांपुर्वी मंजूर करण्यात आले असल्यामुळे १०० खाटांचे उपजिल्हा रूग्णालयाच्या इमारतीचे बांधकाम करण्यासाठी १० कोटी २५ लक्ष रुपयांचा प्रस्ताव संचालक, सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांच्या कडे प्राप्त होताच त्यांनी दिनांक सआसे/राज्यस्तर/ब्रम्हपूरी श्रेणीवर्धन/बांधकाम/टे-६/कक्ष ३२१४ नुसार दिनांक ३/९/२०१५ रोजी प्रधान सचिव आरोग्य विभाग यांच्याकडे अंतिम मंजूरी व प्रशासकीय मान्यते करिता पाठविण्यात आले असता सदर प्रस्ताव निधी नसल्याचे कारण दाखवून हेतूपुरस्पर प्रलंबित ठेवण्यात आले असल्याची माहिती दिनांक २८ जानेवारी, २०१६ रोजी निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय

(२) असल्यास, या प्रस्तावानंतर १०० खाटांचे उपजिल्हा रूग्णालय कामठी, (जि.नागपूर) या रूग्णालयाचा प्रस्ताव संचालक सार्वजनिक आरोग्य विभाग यांच्याकडून सआसे/कक्ष-३/अ-६/उपजिस्कामठी श्रेणीबांध/१००३३-३४३१५ दिनांक३१/१०/२०१५ रोजी प्रधान सचिव सार्वजनिक

आरोग्य विभाग यांच्या कडे प्राप्त झाल्यानंतर सुध्दा या प्रस्तावास प्रशामा २०१५/ प्र.क्र.३३४/ आरोग्य ३ दिनांक ७ नोव्हेंबर २०१५ रोजी प्रशासकीय मान्यतेसह निधी देण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय

(३) असल्यास, याच धर्तीवर ब्रम्हपूरी येथील १०० खाटांचे उपजिल्हा रुग्णालयाच्या इमारत बांधकाम करण्याच्या प्रस्तावास तातडीने मान्यता देवून निधी उपलब्ध करून देण्याबाबतचे लेखी निवेदन लोकप्रतिनिधीनी विव/ब्रम्ह/१०१८/२०१६ दिनांक १२ जानेवारी २०१६ रोजी मा.सार्वजनिक आरोग्य मंत्री आणि प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य यांना दिले आहे, हे ही खरे आहे काय

(४) असल्यास, ब्रम्हपूरी येथील १०० खाटांच्या रुग्णालयाचे बांधकाम करण्यासाठी असलेल्या प्रस्तावास प्रशासकीय मान्यता आणि निधी देण्यात आला आहे काय वा देण्यात येणार आहे

(५) नसल्यास, याबाबत अद्यापही कोणतीच कार्यवाही करण्यात आली नसल्यास विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (१७-०१-२०१७) :(१) हे खरे नाही. चंद्रपूर जिल्ह्यातील ब्रम्हपूरी येथे १०० खाटांचे उपजिल्हा रुग्णालय बांधकामाच्या प्रस्तावास शासन निर्णय दि.७ एप्रिल, २०१६ अन्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे व सदर कामास निधी उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही शासनस्तरावर सुरु आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) हे खरे आहे.

(४) शासन निर्णय दि.७ एप्रिल, २०१६ अन्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली असून निधी उपलब्ध करून देण्याबाबतची कार्यवाही शासनस्तरावर सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील सर्व जिल्हा, उपजिल्हा रुग्णालयासह ग्रामीण रुग्णालयातील
रुग्ण सेवेत वाढ करण्याचा आदेश**

(१६) ४१९५५ (१०-०५-२०१६). श्री.जितेंद्र आव्हाड (मुंब्रा कळवा), श्री.शशिकांत शिंदे (कोरेगाव), श्री.जयंत पाटील (इस्लामपूर), श्री.सुरेश लाड (कर्जत), श्री.हसन मुश्रीफ (कागल), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.मकरंद जाधव-पाटील (वाई), श्री.पांडुरंग बरोरा (शहापूर), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.वैभव पिचड (अकोले), श्री.राहुल जगताप (श्रीगोंदा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील सर्व जिल्हा, उपजिल्हा रुग्णालयासह ग्रामीण रुग्णालयातील सर्व प्रकारच्या रुग्णालयातील सर्व प्रकरणांच्या रुग्ण सेवेत वाढ करण्याचा आदेश सार्वजनिक आरोग्य विभागाने माहे जानेवारी, २०१६ च्या पहिल्या आठवड्यात घेतला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रश्न भाग (१) मधील प्रकरणी घेतलेल्या निर्णयाचे थोडक्यात स्वरूप काय आहे व त्यानुसार पुढे कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) उक्त प्रश्नी अद्याप कोणतीही कार्यवाही केलेली नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत, तसेच सदर प्रकरणी राज्यातील गरीब रुग्णांना कमी दरात व चांगल्या प्रकारचे उपचार मिळवून देण्यासंदर्भात आतापर्यंत कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (२०-१२-२०१६) :(१) अंशतः खरे आहे. सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या नियंत्रणाखालील शासकीय रुग्णालये व (प्राथमिक आरोग्य केंद्र व उपकेंद्र वगळून) सर्व आरोग्य संस्था यामध्ये पुरविण्यात येणाऱ्या रुग्णशुल्कामध्ये वाढ करण्याच्या आदेशास शासन निर्णय दि.२८.१२.२०१५ अन्वये मंजूरी देण्यात आलेली आहे.

(२) व (३) मागील १० वर्षांहून अधिक कालावधीपासून सदर रुग्णशुल्कामध्ये वाढ झालेली नव्हती तसेच वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभागाच्या अखत्यारीतील रुग्णालयातील रुग्णालयातील रुग्णशुल्कामध्ये वाढ करण्याचा निर्णय झालेला असल्याने शासनाच्या दोन रुग्णालयांमधील रुग्णशुल्कामध्ये भिन्नता असू नये या धर्तीवर सदर निर्णय घेण्यात आलेला आहे व त्याची अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. तथापि, शासनाच्या यापूर्वीच्या आदेशानुसार ज्या संवर्गांना विनाशुल्क वैद्यकीय उपचाराची सवलत देण्यात आली आहे. ती यापुढेही तशीच चालू आहे. तसेच ज्यांचे वार्षिक उत्पन्न रुपये २०,०००/- किंवा त्याहून कमी आहे अशा व पिवळ्या रेशनकार्ड धारक रुग्णांना मोफत आरोग्य सुविधा पुरविण्यास मान्यता देण्यात आलेली आहे.

मौजे मंगरूळ नवघरे (ता.चिखली, जि.बुलढाणा) येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या बांधकामाच्या प्रस्तावास मंजूरी देऊन निधी उपलब्ध करून देणेबाबत

(१७) ४२२१६ (१०-०५-२०१६). श्री.राहुल बोद्रे (चिखली) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मौजे मंगरूळ नवघरे (ता.चिखली, जि.बुलढाणा) येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्राच्या बांधकामाच्या प्रस्तावास मंजूरात देऊन निधी उपलब्ध करून देणेबाबत मा.आरोग्यमंत्री यांना मा. लोकप्रतिनिधी यांनी माहे नोव्हेंबर, २०१५ दरम्यान लेखी पत्र दिले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या निवेदनानुसार शासनाने सदर प्राथमिक केंद्रात मंजूरी देऊन निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (३) अद्याप, कार्यवाही केली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) होय.

(२) सदर बांधकामाकरिता प्रशासकीय मान्यता देण्यात आलेली आहे. प्राथमिक आरोग्य केंद्र मंगरूळ नवघरेच्या बांधकामाकरिता सन २०१५-१६ या वर्षी रु.५०.०० लक्ष अनुदान मार्च २०१६ मध्ये प्राप्त झाले आहे.

(३) प्रश्न उद्भावत नाही.

मौजे खोडाळे (ता.मोखाडा, जि.ठाणे) येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात

रुग्णांना रुग्णवाहीकेची सेवा मिळत नसल्याबाबत

(१८) ४४७८८ (१०-०५-२०१६). श्री.सरदार तारासिंह (मुलुंड), श्री.शरददादा सोनावणे (जुन्नर), श्री.शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (कराड उत्तर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे खोडाळे (ता.मोखाडा, जि.ठाणे) येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात मजुरीण आदिवासी महिला दिनांक ७ डिसेंबर, २०१५ रोजी प्रसुती झाल्यानंतर शिरगावी जाण्यासाठी तिच्या नातेवाईकांनी वैद्यकीय अधिकारी नाथा दुटे यांच्याकडे रुग्णवाहिकेची मागणी केली अथवा डिझेलला पैसे नसल्याचे कारण सांगून गाडी देण्यास नकार दिल्याची बाब श्रमजीवी संघटनेचे कार्यकर्ते श्री.देवचंद जाधव यांनी निदर्शनास आणून वैद्यकीय अधिकारी श्री.नाथा दुटे यांना या प्रकरणी लेखी जाब विचारला व सदर आदिवासी महिला तीन तास भररस्त्यात रणरणत्या उन्हात तिष्ठत बसल्याने त्या महिलेची प्रकृती खालावल्याची बाब दिनांक ८ डिसेंबर, २०१५ रोजी निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, खोडाळा आरोग्य प्राथमिक केंद्राला राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियाना अंतर्गत ४० हजार रुपये डिझेल करीता उपलब्ध करून दिल्याचे अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांनी स्पष्टीकरण दिल्यानंतरही डिझेलला पैसे उपलब्ध करून न देणाऱ्या वैद्यकीय अधिकारी श्री.नाथा दुटे यांचेविरोधात सदर महिलेला रुग्णवाहीका उपलब्ध करून न दिल्याबाबत काय कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,

(३) जिल्हा आरोग्य अधिकारी यांच्या विनंतीनुसार अतिरिक्त जिल्हाधिकारी यांनी या घटनेचा तपास पूर्ण केला आहे काय, असल्यास तपासाचे निष्कर्ष काय आहेत, त्यामध्ये दोषी आढळलेल्या व्यक्तीविरुद्ध काय कारवाई करण्यात आली वा येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे खरे नाही.

(२), (३) व (४) रुग्णवाहिका उपलब्ध करून दिली नाही हे खरे नाही. दि.११.१२.२०१५ रोजी दैनिक सकाळ वृत्तपत्रात प्रसिध्द झालेल्या बातमीच्या अनुषंगाने अतिरिक्त जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जव्हार यांचेमार्फत चौकशी करण्यात आली. श्रीमती मंजुळा रण, राहणार शिरसगांव ही महिला दि.७ डिसेंबर, २०१५ रोजी तिसऱ्या खेपेस प्रसुतीसाठी प्राथमिक आरोग्य केंद्र, खोडाळे येथे दाखल होऊन प्रसुती झाली. दिनांक ८ डिसेंबर, २०१५ रोजी तिला पी.पी.आय.यु.सी.डी. बसविण्यासाठी तिला प्रवृत्त करण्यासंबंधाने माहिती देण्यात आली असता त्यास तिने नकार दिला व त्याच दिवशी वैद्यकीय अधिकारी बाह्यरुग्ण विभागात तपासणी करत असताना श्रीमती मंजुळा रण ही महिला तिच्या आजीसोबत न सांगता प्राथमिक आरोग्य केंद्रातून निघून गेली. त्यांनी रुग्णवाहिकेची मागणी केली नव्हती. रुग्णवाहिकेचे टायर ट्यूब खराब झाल्याने बंद होती परंतु सदर कालावधीत आडोशी येथील रुग्णवाहीका उपलब्ध करून देण्यात येत होती. वैद्यकीय अधिकारी व कर्मचारी यांमध्ये समन्वय व नियंत्रण नसल्याचे चौकशीमध्ये आढळून आल्याने संबंधित आरोग्य सेविका यांना सक्त ताकीद देण्यात आली आहे. तसेच वैद्यकीय अधिकारी यांचेविरुद्ध विभागीय चौकशी प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

आष्टी (जि.बीड) येथील ग्रामीण रुग्णालयातील गैरप्रकारांची तातडीने चौकशी होण्याबाबत

(१९) ४४९६२ (१०-०५-२०१६). श्री.लक्ष्मण पवार (गेवराई) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) आष्टी (जि.बीड) येथील ग्रामीण रुग्णालयात करण्यात येणाऱ्या कुटुंब नियोजन शस्त्रक्रियेसाठी महिलांना प्रोत्साहपर मानधन देण्याएवजी रुग्णालयातील अधिकारी त्यांच्याकडून पैसे उकळत असल्याची, तसेच रुग्णालयातील साहित्य संबंधित अधिकारी खाजगी रुग्णालयात नेत असल्याची गंभीर बाब माहे जानेवारी, २०१६ च्या अंतिम आठवड्यात निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शासनाने उक्त प्रकारची चौकशी केली आहे काय,

(३) असल्यास, त्यात काय निष्पन्न झाले आहे आणि रुग्णालयातील गैरकारभारांना आळा घालण्याबाबत आणि नागरिकांना दर्जेदार आरोग्य सुविधा उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाकडून आजतागायत कोणती कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे,

(४) नसल्यास, उक्त प्रकरणी होत असलेल्या विलंबाची सर्वसाधारण कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे खरे नाही. दैनिक सकाळ वृत्तपत्रामध्ये बातमी प्रसिध्द झाली आहे.

(२) होय, जिल्हा रुग्णालय, बीड येथील वैद्यकीय अधिकारी (स्त्री रोग तज्ज्ञ) वर्ग-१ यांचे मार्फत चौकशी करण्यात आली आहे.

(३) वृत्तपत्रामध्ये प्रसिध्द झालेल्या बातमीनुसार चौकशी करण्यात आली असता कुटुंब नियोजनाच्या शस्त्रक्रियेसाठी पैशाची मागणी केल्याचे आढळून आले नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

इगतपुरी (जि.नाशिक) महामार्गात १०८ रुग्णवाहिका ठेवण्यासाठी जागा नसल्याबाबत

(२०) ४५५३० (११-०५-२०१६). श्री.राजाभाऊ (पराग) वाजे (सिन्नर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महामार्गावरील सातत्याने होणारे अपघात आणि त्वरीत जखमींना रुग्णालयात दाखल करता न आल्याने होणारे मृत्यू टाळण्यासाठी अपघात स्थळापासून जखमींना तातडीने रुग्णालयात दाखल करण्यासाठी १०८ रुग्णवाहिका सुरु करण्यात आल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वरील १०८ रुग्णवाहिका महामार्गालगत जागा नसल्याने घोटी (ता.इगतपुरी, जि.नाशिक) पोलीस ठाण्यात आश्रय दिला आहे, हे खरे आहे काय,

(३) असल्यास, महामार्गावर अपघात झाल्यानंतर अपघात स्थळी पोहोचण्यात रुग्णवाहिकांना विलंब होत आहे, हे ही खरे आहे काय,

- (४) असल्यास, महामार्गावर ठिकठिकाणी सदर रुग्णवाहिकांना जागा उपलब्ध करून देण्यासाठी कोणत्या उपाय योजना केल्या आहेत,
(५) याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) होय.

सर्व प्रकारच्या आपत्कालीन परिस्थितीत तातडीचे उपचार व रुग्णालयात दाखल करण्यासाठी महाराष्ट्र आपत्कालिन वैद्यकीय सेवा प्रकल्पांतर्गत रुग्णवाहिकांची सेवा पुरविण्यात येते.

(२) हे अंशतः खरे आहे.

या प्रकल्पांतर्गत रुग्णवाहिकेचे स्थान हे संबंधित जिल्ह्यांचे जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीद्वारे प्राथमिक आरोग्य केंद्र ग्रामीण रुग्णालये, पोलिस ठाणे, महामार्ग इत्यादी ठिकाणी निश्चित करण्यात येते. घोटी, ता.इंगतपूरी येथील पोलीस स्टेशनजवळ रुग्णवाहिकेचे स्थान निश्चित करण्यात आले आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) व (५) आपत्कालीन वैद्यकीय सेवा प्रकल्पांतर्गत महामार्गावर असणाऱ्या रुग्णवाहिका जिल्हाधिकाऱ्यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीच्या निर्देशानुसार पोलिस चौकी, परिवहन विभागाच्या चौक्या, महामार्गानजिकच्या आरोग्य संस्था, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, इत्यादी ठिकाणी उभ्या करण्यात येतात. त्यानुसार राज्यातील महामार्गावरील एकूण ३८ ठिकाणी रुग्णवाहिका उभ्या केलेल्या आहेत.

**ईस्लापूर (ता.किनवट, जि.नांदेड) येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात वैद्यकीय अधिकारी
गैरहजर असल्याने विद्यार्थ्यांनीचा मृत्यू झाल्याची घटना**

(२१) ४६५९७ (११-०५-२०१६). श्री.हेमंत पाटील (नांदेड दक्षिण) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) ईस्लापूर (जि.नांदेड) येथील आश्रमशाळेत शिक्षण घेणा-या अदिवासी विद्यार्थ्यांनीस अचानक जुलाब, उलटी सुरु झाल्याने जलधारा (ता.किनवट) येथील प्राथमिक आरोग्य केंद्रात उपचारासाठी घेऊन गेले असता येथील वैद्यकीय अधिकारी गैरहजर असल्याने उपचाराअभावी सदर विद्यार्थ्यांनीचा मृत्यू झाल्याची दुदैवी घटना माहे डिसेंबर, २०१५ मध्ये वा त्या दरम्यान घडली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत शासनाने सखोल चौकशी केली आहे काय,त्यात काय आढळून आले

(३) तदनुसार यास जबाबदार असणा-या अधिका-यांवर कोणती कारवाई करण्यात आली आहे वा येत आहे,

(४) नसल्यास, त्याची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे खरे नाही.

प्राथमिक आरोग्य केंद्र, जलधारा येथे नियुक्त असलेले दोन्ही वैद्यकीय अधिकारी हजर होते.

(२), (३) व (४) कु.सारिका ही विद्यार्थिनी दि.७.११.२०१५ रोजी उपचारासाठी प्राथमिक आरोग्य केंद्र जलधारा, ता.किनवट येथे आली असता डॉ.मुंदे यांनी तपासणी केली. रुग्णाची प्रकृती गंभीर असल्याने तिला उपजिल्हा रुग्णालय, गोकुंदा जि.नांदेड येथे संदर्भित करण्यात आले, तथापि रुग्ण गोकुंदा येथे न जाता स्वतःच्या घरी निघून गेला. दि.८.११.२०१५ रोजी सकाळी ६.०० वा. रुग्ण पुन्हा आला असता रुग्णाची तपासणी करून रुग्णाची प्रकृती गंभीर असल्याने पुन्हा उपजिल्हा रुग्णालय, गोकुंदा येथे जाण्याचा सल्ला दिला तथापि, रुग्ण इस्लापूर ता.किनवट येथे खाजगी दवाखान्यात दाखल झाला तद् नंतर रुग्णाचा मृत्यू झाला आहे.

वैद्यकीय अधिकारी/कर्मचारी याप्रकरणी दोषी आढळून आले नसल्याने कारवाई करण्यात आली नाही.

राज्यात विशेषतः मुंबईमध्ये कर्करोग रुग्णांची संख्या दिवसेंदिवस वाढत असल्याबाबत

(२२) ४७६०५ (११-०५-२०१६). श्री.रमेश लटके (अंधेरी पूर्व) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात विशेषतः मुंबई शहरात कर्करोग रुग्णांची संख्या दिवसेंदिवस वाढत चालली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, आहार, जल, वायू यापैकी कोणत्या माध्यमातून संसर्ग अथवा इतर कोणत्या कारणांनी कर्करोग रुग्णांची संख्या वाढत आहे याची वस्तुनिष्ठ पाहणी करून त्याबाबतचा अहवाल शासनाने प्राप्त करून घेतला आहे काय,

(३) असल्यास, कर्करोग रुग्णांची संख्या वाढू नये म्हणून प्रतिबंधात्मक उपाययोजना व कर्करोगबाधित रुग्णांना योग्य उपचार देऊन त्यांच्या आरोग्याचे संरक्षणाकरिता शासनाने काय कार्यवाही केली आहे,

(४) अद्याप कार्यवाही केली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे खरे आहे.

(२) होय. टाटा कॅन्सर हॉस्पिटल यांनी स्तनाचा कर्करोग व भारतामधील कर्करोगाचे प्रमाण असे २ अहवाल प्रसिध्द केले आहेत.

(३) २० जिल्हा रुग्णालयामध्ये टाटा कॅन्सर रुग्णालयातील प्रशिक्षित तज्ञांमार्फत तपासणी करण्यासाठी बाह्यरुग्ण विभाग स्थापन करण्यात आला आहे. त्यात महिन्यातून किंवा १५ दिवसात एकदा कर्करोगाच्या रुग्णांची तपासणी करण्यात येते. राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजनेअंतर्गत कर्करोगावर उपचारासाठी १८ शासकीय, ३३ खाजगी रुग्णालये संलग्नित करण्यात आले आहेत. तसेच मेडीकल ऑन्कोलॉजीचे ७२ शासकीय व खाजगी ३११ रुग्णालये संलग्नित करण्यात आले आहेत. रेडिएशन ऑन्कोलॉजीचे १० शासकीय ३९ खाजगी रुग्णालये, सर्जिकल ऑन्कोलॉजीचे ४५ शासकीय व ४५ खाजगी रुग्णालये संलग्नित करण्यात आले आहेत.

या व्यतिरिक्त महाराष्ट्र शासनातर्फे कर्करोगाच्या रुग्णांना लवकर निदान व वेळेत उपचार मिळावेत यासाठी महाराष्ट्र कॅन्सर वॉरियर्स हा उपक्रम टाटा मेमोरियल सेंटर यांच्या सहकार्याने सुरु केला आहे. महिला आरोग्य अभियानांतर्गत ७,६२,३२५ महिलांनी कर्करोग प्राथमिक तपासणीचा लाभ घेतला आहे.

वैद्यकीय अधिकारी, समुपदेशक व महिला आरोग्य सेविका यांच्या मदतीने कर्करोगाची प्राथमिक लक्षणे, निदान व उपचार याबाबत जनजागृती करण्यात येत असून, विशेष आरोग्य शिबिरातूनही कर्करोगाबाबत जनजागृती करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**शिर्डी (जि.अहमदनगर) येथील निराधार मृत वृध्दाला रुग्णालयात नेत असताना
रुग्णवाहिकेऐवजी कचऱ्याच्या गाडीतून नेल्याबाबत**

(२३) ५१८९५ (११-०५-२०१६). श्री.जयंत पाटील (इस्लामपूर), श्री.शशिकांत शिंदे (कोरेगाव), श्री.जितेंद्र आव्हाड (मुंब्रा कळवा), श्री.सुरेश लाड (कर्जत), श्री.वैभव पिचड (अकोले), श्री.पांडुरंग बरोरा (शाहापूर), श्री.राहुल जगताप (श्रीगांदा) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शिर्डी (जि.अहमदनगर) येथील साईबाबा मंदिरातील पिंपळगांव रस्त्यांच्या कडेला विठ्ठल नारकर वय ७५ या निराधार मृत वृध्दाला रुग्णालयात नेताना रुग्णवाहिकेऐवजी कचऱ्याच्या गाडीतून दिनांक २९ जानेवारी, २०१६ रोजी वा त्यासुमारास नेले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या घटनेचे शासनाने चौकशी केली आहे काय,

(३) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले, चौकशीअंती दोषींवर कोणती कारवाई करण्यात आली आहे,

(४) नसल्यास, त्याची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) हे खरे नाही. शिर्डी, ता. राहता, जि.अहमदनगर येथील साईबाबा मंदिरातील पिंपळगांव रस्त्याच्या कडेला विठ्ठल नारकर, वय ७५ या निराधार मृत वृध्दास ग्रामीण रुग्णालय, राहता येथे साई निर्माण ग्रुपची खाजगी ॲंब्युलन्स क्र.एमएच ०४ एच.५५-५५२ मधून आणले होते.

(२) प्रश्न उद्भवत नाही.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालयात ३१० पदे रिक्त असल्याबाबत

- (२४) ५३७४३ (२२-०८-२०१६). श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम) : सन्माननीय वैद्यकीय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालयात ३१० पदे रिक्त असल्याचे माहे मे, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
  - (२) असल्यास, संचालनालयाचे काम हे सन १९८० च्या आकृतिबंधानुसार चालत आहे, हे ही खरे आहे काय,
  - (३) तसेच, सन २०१४ पासून संचालनालयातील पदे भरणेबाबतचा प्रस्ताव वैद्यकीय शिक्षण मंत्रालयाकडे प्रलंबित आहे, हे खरे आहे काय,
  - (४) असल्यास, संचालनालयातील रिक्त पदे भरणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
  - (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीष महाजन (१४-१२-२०१६) :(१) हे अंशतः खरे आहे.

- वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालयात ३१० पदे रिक्त नसून, ७२ पदे रिक्त आहेत.
- (२) हे खरे नाही.
  - (३) हे खरे नाही.
  - (४) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील रिक्त पदे भरणेबाबत शासन स्तरावरून कार्यवाही सुरू आहे.
  - (५) लागू नाही.

गेल्या आर्थिक वर्षात राज्य सरकारकडून ६८८१ कोटी रुपये खर्च करण्यात येऊनही वन क्षेत्रात वाढ होण्याऐवजी घट झाल्याबाबत

- (२५) ५४६०५ (२४-०८-२०१६). श्रीमती संध्यादेवी देसाई-कुपेकर (चंदगड), श्री.जितेंद्र आव्हाड (मुंब्रा कळवा), श्री.भास्कर जाधव (गुहागर), श्री.हसन मुश्रीफ (कागल), श्री.चंद्रकांत सोनावणे (चोपडा) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) गत आर्थिक वर्षात शासनाकडून ६८८१ कोटी रुपये खर्च करण्यात येऊनही वन क्षेत्रात वाढ होण्याऐवजी घट झाल्याचा ठपका कॅगचा अहवालात नमूद करण्यात आला आहे, हे खरे आहे काय,
  - (२) असल्यास, वन क्षेत्रात घट होण्याची कारणे काय आहेत,
  - (३) असल्यास, याबाबत शासनाची भूमिका काय आहे ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (०२-०१-२०१७) :(१) हे खरे नाही.

सन २००७-०८ ते २०१४-१५ या कालावधीत वनविभागामध्ये सर्व कामावर एकूण ६८८१ कोटी रुपये खर्च करण्यात आला होता. भारतीय वन सर्व्हेक्षण संस्थेचे सन २००७ व २०१५ चे अहवालानुसार महाराष्ट्रातील वनाच्छादन २२ चौ.कि.मी. ने कमी झाल्याचे नमूद आहे. स्टेट ऑफ फॉरेस्ट रिपोर्ट मधील नोंदीप्रमाणे सन २०१३ चे रिपोर्ट ची तुलना केल्यास ४ चौ.कि.मी.ने कमी झाल्याचे दिसून येते. तसेच २००९ रिपोर्ट मधील क्षेत्राची तुलना केल्यास २०१५ मध्ये वृक्षाच्छादन क्षेत्र ९२ कि.मी.ने वाढलेले दिसते.

(२) भारतीय वन सर्व्हेक्षण २०१३ च्या अहवालात वनाच्छादनाच्या क्षेत्रात घटीचे कारण केंद्र शासनाच्या मंजूरीने वनेतर कामासाठी वळती केलेले क्षेत्र ८९ चौ.कि.मी. आहे व काही प्रमाणात वनमिनीवरील अतिक्रमण असे नमूद केलेले आहे. वळती केलेल्या क्षेत्रापेक्षा वनच्छादनात झालेली निव्वळ घट फार कमी आहे.

(३) राज्यातील वन व वृक्षाच्छादन वाढविण्यासाठी अनेक वर्षांपासून निरंतर वृक्षारोपनाची कामे केली जात आहेत. याशिवाय २० कलमी कार्यक्रम, १०० कोटी वृक्ष लागवड, योजना व योजनेतर लेखा शिर्षातर्गत तसेच मनरोगा असे वेगवेगळ्या योजनेतर्गत वृक्ष लागवड कार्यक्रम राबविले जातात.

येवला ग्रामीण रुग्णालय (जि.नाशिक) येथील ३० खाटांच्या ग्रामीण रुग्णालयाचे १०० खाटांच्या उपजिल्हा रुग्णालयामध्ये श्रेणीवर्धन करण्याचा प्रस्ताव

(२६) ५४९११ (३०-०८-२०१६). श्री.पंकज भुजबळ (नांदगाव), श्री.हरीभाऊ जावळे (रावेर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) येवला ग्रामीण रुग्णालय (जि.नाशिक) येथील ३० खाटांच्या ग्रामीण रुग्णालयाचे १०० खाटांच्या उपजिल्हा रुग्णालयामध्ये श्रेणीवर्धन करण्याच्या बांधकामास प्रशासकीय मान्यता देण्यासाठी आरोग्य सेवा संचालनालयाने दिनांक ५ नोव्हेंबर, २०१५ रोजी पाठविलेला प्रस्ताव शासनाकडे माहे जून २०१६ पर्यंत मान्यतेसाठी प्रलंबित आहे , हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रस्ताव मंजूर करून निधी अर्थसंकल्पीत करण्यासाठी शासनामार्फत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) अद्याप कोणतीही कार्यवाही केली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) व (२) होय. हे खरे आहे. सदर प्रस्तावास प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबतची कार्यवाही शासनस्तरावर चालू आहे. प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर निधी उपलब्ध करून देण्याची कार्यवाही करण्यात येईल.

(३) प्रश्न उद्भावीत नाही.

बीड जिल्हा रुग्णालयांत डोळ्यांच्या शस्त्रक्रियेनंतर ५ रुग्णांची दृष्टी अधु झाल्याबाबत

(२७) ५४९२५ (३०-०८-२०१६). श्री.सुभाष उर्फ पंडितशेठ पाटील (अलिबाग), श्री.विजय औटी (पारनेर), श्री.धैर्यशील पाटील (पेण), श्री.वसंतराव चव्हाण (नायगांव), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम), श्री.अब्दुल सत्तार (सिल्लोड), श्री.दिलीप वळसे-पाटील (आंबेगाव), श्री.हसन मुश्रीफ (कागल), श्री.भास्कर जाधव (गुहागर), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), डॉ.संजय रायमुलकर (मेहकर), श्री.प्रकाश आबिटकर (राधानगरी), श्री.सुभाष साबणे (देगलूर), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्रीमती दिपिका चव्हाण (बागलाण), श्री.जयंत पाटील (इस्लामपूर), श्री.गणपत गायकवाड (कल्याण पूर्व), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बीड जिल्हा रुग्णालयात दिनांक २१ एप्रिल, २०१६ रोजी डोळ्यांची शस्त्रक्रिया केल्यानंतर ५ रुग्णांची दृष्टी अधु झाल्याची घटना दिनांक २३ एप्रिल, २०१६ रोजी निदर्शनास आला, हे खरे आहे काय

(२) असल्यास, या प्रकारामुळे पाचही रुग्णांना पुढील उपचारासाठी जे.जे.रुग्णालय, मुंबई येथे दाखल करण्यात आले असून त्यांच्यावर पुन्हा शस्त्रक्रिया करण्यात आल्या, हे खरे आहे काय

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणाची चौकशी करण्यासाठी आरोग्य विभागाने तातडीने एक चौकशी समिती नेमण्यात आली असून, चौकशी समिती चौकशी करून दिनांक २५ एप्रिल २०१६ रोजी दुपारी १ वाजेपर्यंत दोर्षीवर कारवाई करण्यात येणार असल्याचे आरोग्य संचालक यांनी जाहीर केले आहे, हे खरे आहे काय

(४) असल्यास, चौकशी समितीच्या चौकशी अहवालात काय आढळून आले व आरोग्य संचालकांनी जाहीर केल्यानुसार दोर्षीवर कोणती कारवाई करण्यात आली ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) व (४) या प्रकरणी चौकशी करून अहवाल प्राप्त झाला आहे. चौकशी समितीने सादर केलेल्या अहवालानुसार नेत्र शस्त्रक्रियेसंबंधाने मार्गदर्शक सुचनांचे अनुसरण करण्यात आले नसल्याचे ५ रुग्णांना Severe Iritis झाल्याचे आढळून आले.

उपचारादरम्यान वापरण्यात आलेले (Inj. MERIDECA) ही औषधे ही Not of Standard Quality असा अहवाल प्राप्त झाला आहे.

या प्रकरणी जबाबदार एकूण आठ अधिकारी/कर्मचारी यांच्याविरुद्ध शिस्तभंगविषयक कारवाई प्रस्तावित करण्यात आली आहे.

राज्यातील प्रत्येक १०० मुलींपैकी १५ टक्के मुलींवर,
वयाच्या १५ व्या वर्षी मातृत्व लादल्याबाबत

(२८) ५५१०९ (२४-०८-२०१६). श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी) : सन्माननीय महिला व बाल विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) महाराष्ट्रात प्रत्येक १०० मुलींपैकी १५ टक्के मुलींवर, वयाच्या १५ व्या वर्षी आधीच मातृत्व लादले जात असल्याची माहिती केंद्रीय महिला व बालकल्याण विभागाच्या अहवालाद्वारे दिनांक १० मे, २०१६ रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, एकट्या मुंबई शहरातच १५ वर्षांहून कमी वयात लग्न झालेल्या मुलींची संख्या २१ हजार एवढी असल्याचे सदरहू अहवालात नमूद करण्यात आले, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, महाराष्ट्रात अकाली वयातच मुलींवर मातृत्व लादण्याचे होत असलेले गैरप्रकार रोखण्यासाठी शासनाने कोणती उपाय योजना केली वा करण्यात येत आहे
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०९-१२-२०१६) : (१) व (२) केंद्रीय महिला व बाल कल्याण विभागाचा अहवाल शासनास अप्राप्त आहे.

(३) केंद्रीय बाल विवाह प्रतिबंधक अधिनियम २००६ च्या कलम १६ द्वारे राज्य शासनास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून कलम १६ च्या पोट कलम (१) अन्वये ग्रामिण भागासाठी शासन अधिसूचना दि.०३ जून, २०१३ नुसार ग्रामसेवक यांना त्यांच्या ग्रामपंचायतीच्या क्षेत्रामध्ये बाल विवाह प्रतिबंधक अधिकारी म्हणून नियुक्त करण्यात आलेले आहे. उक्त कलमाच्या पोटकलम (२) अन्वये संबंधीत ग्रामपंचायत क्षेत्रात नियुक्त केलेल्या अंगणवाडी सेविका या बाल विवाह प्रतिबंधक अधिकाऱ्यास सहाय्य करतील, अशा प्रकारे नियुक्त केली आहे. तसेच उक्त अधिनियमाच्या कलम १६ पोट कलम (१) व (३) अन्वये नागरी भागासाठी शासन अधिसूचना दिनांक १८ ऑगस्ट, २०१६ नुसार बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (नागरी) यांना आपापल्या संबंधित प्रकल्प क्षेत्रावर अधिकारीता असणारे बाल विवाह प्रतिबंधक अधिकारी म्हणून नियुक्ती केली आहे आणि उक्त अधिनियमाच्या कलम १६ च्या पोट कलम (२) च्या प्रयोजनांसाठी बाल विवाह प्रतिबंध अधिकाऱ्याला सहाय्य करण्याकरिता संबंधित बालविकास प्रकल्प (नागरी) या अंतर्गत नेमलेल्या अंगणवाडी पर्यवेक्षिकांची देखील नियुक्ती केली आहे. तसेच ग्रामस्तरावर ग्रामसभा आयोजित करून जनजागृती करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

धुळे तालुक्यातील शेतकऱ्यांनी बांधलेल्या शेततळ्याची दुरवस्था झाल्याबाबत

(२९) ५५७७७ (१०-०८-२०१६). श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण) : सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) धुळे तालुक्यात अनेक शेतकऱ्यांनी शेततळे बांधले आहेत मात्र त्यांची दुरुवस्था झालेली असून त्या शेततळ्यांमध्ये प्लास्टिकच्या कागदाचे आच्छादन टाकण्यासाठी एका शेततळ्याला तीन लाख रुपयांचे अनुदान मिळावे अशी मागणी शेतकऱ्यांकडून होत आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर शेततळे दुरुस्तीसाठी अनुदान उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. राम शिंदे (०२-०१-२०१७) : (१) होय.

- (२) शेततळ्यांच्या दुरुस्तीसाठी सदयःस्थितीत शासनाची कोणतीही योजना कार्यान्वित नाही.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अमरावती जिल्हा सामान्य रुग्णालयाच्या शवागारातील
फ्रिजर बंद असल्याबाबत**

(३०) ५६०३० (३०-०८-२०१६). अॅड.यशोमती ठाकूर (तिवसा), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.अस्लम शेख (मालाड पश्चिम) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) अमरावती जिल्हा सामान्य रुग्णालयाच्या शवागारातील फ्रिजर मागील आठवड्यापासून बंद असल्याने शवविच्छेदन करताना तेथील कर्मचाऱ्यांना व पोलीसांना मनस्ताप सहन करावा लागत असल्याचे माहे मे, २०१६ च्या पहिल्या आठवड्याच्या निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याबाबत चौकशी करण्यात आली आहे काय,
- (३) असल्यास, अमरावती जिल्हा सामान्य रुग्णालयाची दुरुवस्था सुधारण्यासाठी कोणती उपाययोजना करण्यात आली आहे वा येत आहे,
- (४) नसल्यास, त्यामागील विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) : (१), (२) व (३) होय. हे अंशतः खरे आहे. काही किरकोळ बिघाडामुळे मे २०१६ च्या दरम्यान फ्रिजर बंद पडला होता. तथापि, सदरहु फ्रिजरची दुरुस्ती दि.३.८.२०१६ रोजी करण्यात आली.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यात खासगी महाविद्यालये व त्यात भरमसाठ फी भरून बाहेर पडणारे
डॉक्टर्स यामुळे वैद्यकीय सेवेचा दर्जा खालावत असल्याबाबत**

(३१) ५६१९५ (२२-०८-२०१६). डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.विजय वडेटीवार (ब्रम्हपूरी), श्री.संग्राम थोपटे (भोर), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सीमाताई हिरे (नाशिक पश्चिम) : सन्माननीय वैद्यकीय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात सुरु असलेली खासगी महाविद्यालये व त्यात भरमसाठ फी भरून बाहेर पडणारे डॉक्टर्स, यामुळे वैद्यकीय सेवेचा दर्जा खालावत असल्याने शासनाने नेमलेल्या समितीने वैद्यकीय सेवा संचालक हे पदच बरखास्त करून टाकण्याची शिफारस केली असल्याचे माहे एप्रिल, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, वैद्यकीय शिक्षणाचा दर्जा अत्यंत खालावला असून, कॉर्पोरेट व्यवस्थेतील स्पर्धेमध्ये, रुग्णांकडून जास्तीत जास्त चाचण्या करून घेणे, अनावश्यक उपचार देणे, डॉक्टरांना रेव्हेन्यू टारगॅटस देऊन रुग्णांच्या पिळवणूकीस उतेजन देणे, असे गैरप्रकार व कॉर्पोरेट इस्पितळांची नफेखोरी रोखण्यास कायदे असमर्थ ठरत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त प्रकरणी शासनाने काय कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीष महाजन (०९-१२-२०१६) :(१) नाही, हे खरे नाही.

(२) नाही, हे खरे नाही.

(३) राज्यातील खाजगी विनाअनुदानित अभ्यासक्रमाच्या आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या महाविद्यालयांच्या प्रवेश व शुल्क विनियमन करण्यासाठी महाराष्ट्र राज्यातील विनाअनुदानित खाजगी व्यवसायिक शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाचे व शुल्काचे विनियमन करण्यासाठी सन २०१५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २८ दिनांक १७ ऑगस्ट, २०१५ अन्वये कायदा केलेला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यात मनोविकारतज्ञांची रिक्त पदे भरण्याबाबत

(३२) ५६३८८ (३०-०८-२०१६). डॉ.संतोष टारफे (कळमनुरी), श्री.विजय वडेटीवार (ब्रम्हपूरी), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यात तज्ञ डॉक्टराची ५५१ पदे मंजूर असून त्यापैकी तब्बल ३८३ पदे रिक्त असल्याची बाब असून तसेच मनोविकार तज्ञांच्या बाबतीत असून त्यांची एकूण ८९ पदे मंजूर असतानाही त्यापैकी संपूर्ण राज्यासाठी फक्त २० च मनोविकारतज्ञ असल्याचे माहे एप्रिल, २०१६ दरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, शासनाने निर्णय घेऊन सदर रिक्त पदे भरण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (३) अद्याप, कोणतीच कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) :(१) हे अंशतः खरे आहे. तज्ञ डॉक्टरांची ५५१ पदे मंजूर असून त्यापैकी ३८९ पदे रिक्त आहेत.

- (२) महाराष्ट्र वैद्यकीय व आरोग्य सेवा, गट-अ मधील विशेषज्ञ संवर्गातील मनोविकारतज्ञांसह इतर विशेषज्ञांची रिक्त पदे नामनिर्देशनाने व पदोन्नतीने भरण्याबाबतची कार्यवाही शासनस्तरावर सुरु आहे.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नाशिक जिल्ह्यातील विभागीय संदर्भ सेवा रुग्णालयातील सिटीस्कॅन मशिन
गेल्या सात-आठ वर्षांपासून बंद असल्याबाबत**

(३३) ५७३४३ (३०-०८-२०१६). श्री.योगेश (बापू) घोलप (देवळाली), श्री.राजाभाऊ (पराग) वाजे (सिन्नर) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नाशिक जिल्ह्यातील विभागीय संदर्भ सेवा रुग्णालयातील सिटीस्कॅन मशिन गेल्या सात-आठ वर्षांपासून बंद असल्याचे माहे मे, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या रुग्णालयातील अनेक उपकरणे नादुरुस्त असल्याने तेथील रुग्णांना खाजगी रुग्णालयात जावे लागते, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,
- (४) असल्यास, रुग्णांची गैरसोय टाळण्याकरिता शासनाने कोणत्या सुविधा पुरविल्या वा येत आहे ?

- डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) : (१) हे अंशतः खरे आहे. विभागीय संदर्भ सेवा रुग्णालयातील सिटीस्कॅन मशिनमध्ये माहे एप्रिल, २०१५ मध्ये तांत्रिक बिघाड झाल्याने मशिन बंद होती. सदर मशिन दुरुस्त करून दि.२५.५.२०१६ रोजी सुरु करण्यात आली आहे.
- (२) हे खरे नाही.
- (३) प्रश्न उद्भवत नाही.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

महाराष्ट्रातील क्षयरोग रुग्णांची मोजणी करून कृती आराखडा करण्याबाबत

(३४) ५७९६७ (३०-०८-२०१६). श्री.जयप्रकाश मुंदडा (बसमत), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) महाराष्ट्रातील क्षयरोगाचा फैलाव प्रभावीपणे नियंत्रणात आणण्यासाठी क्षयरोग रुग्णांची मोजणी व्हावी याकरीता खाजगी व शासकीय वैद्यकीय रुग्णालयातील रुग्णांची नोंद करून कृती आराखडा तयार करण्याचे मा.मुख्यमंत्री महोदयांनी आदेश दिले होते, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, शहरी भागात जे ६० ते ७० टक्के रूग्ण खाजगी डॉक्टरांकडे जातात त्यांची नोंद होत नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, या अर्धवट औषधे घेणाऱ्या रूग्णांकडून क्षयरोगाचा वाढता प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी शासनाकडून काय उपाय योजना करण्यात येणार आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (०५-०१-२०१७) : (१) हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

केंद्र शासनाने निःक्षय हे सॉफ्टवेअर तयार केले आहे. यामध्ये सर्व क्षयरुग्णांची माहिती भरण्यात येते. शहरी भागात खाजगी व शासकीय वैद्यकीय रुग्णालयात क्षयरुग्णांची नोंद होत याची सविस्तर माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

सन	शासकीय क्षेत्रातील रुग्णालये	खाजगी क्षेत्रातील रुग्णालये	एकूण नोंदविलेले क्षयरुग्ण (शासकीय व खाजगी रुग्णालये)
२०१२	१३४०७१	१९७४	१३६०४५
२०१३	१३७३२०	१४३७५	१५१५९६
२०१४	१३५४६५	२४१८५	१५९६५०
२०१५	१३०९१०	३९९३५	१७०८४५
२०१६ (जुलै, २०१६ पर्यंत)	७५०६१	२७७१७	१०२७७८
एकूण	६१२८२७	१०८१८६	६००९१४

(३) खात्रीपूर्ण क्षयरोग निदान, रूग्णऔषधोपचार व्यवस्थापन, क्षयरोगाचे संक्रमण थांबविणे व औषधाना प्रतिसाद न देणाऱ्या क्षयरोगाचा प्रसार थांबविणे, यासाठी केंद्रशासनाने "क्षयरोग हा नोटिफायबल डिजीज" म्हणून दिनांक ७ मे, २०१२ च्या सरकारी अधिकृत पत्रिका (गॅझेट) अधिसूचनेनुसार घोषित केला आहे.

त्यानुरूप आरोग्य सेवा पुरविणाऱ्या खाजगी/ शासकीय/अशासकीय संस्थांनी प्रत्येक क्षयरोग्याची माहिती ग्रामीण भागासाठी व नगरपरिषद भागासाठी जिल्हा आरोग्य अधिकाऱ्यांकडे व महानगरपालिका क्षेत्रासाठी वैद्यकीय आरोग्य अधिकारी यांच्याकडे दरमहा विहित नमुन्यात सादर करणे टीबी नोटिफिकेशनतर्गत बंधनकारक आहे. त्यानुसार सर्व आरोग्य सेवा पुरविणाऱ्या क्षयरुग्णांचे नोटिफिकेशन करण्याबाबत सूचना देण्यात आल्या आहेत. २८१०० खाजगी आरोग्य संस्थांमध्ये माहे मे, २०१६ अखेर १०८१८६ क्षयरोग रुग्णांची नोंदणी झालेली आहे.

या व्यतिरिक्त क्षयरोगावर नियंत्रण करण्याकरीता राज्यात खालील उपाययोजना राबविण्यात येतात.

१) संशयित क्षयरुग्णांचा थुंकी नमुना तपासणीसाठी राज्यात १४४६ मान्यताप्राप्त सूक्ष्मदर्शी केंद्रे स्थापन करण्यात आलेली आहेत. याद्वारे क्षयरुग्णांची मोफत रोगनिदान करण्यात येते.

२) तपासणीत आढळून आलेल्या क्षयरुग्णांना प्रत्यक्ष देखरेखीखली औषधोपचार पूर्ण करण्यासाठी ३६,९२५ डॉट प्रोव्हायडर्स कार्यरत आहेत. हा संपूर्ण औषधोपचार कार्यक्रमांतर्गत नियमित दिला जातो.

३) नियमित क्षयविरोधी औषधोपचारास जे रुग्ण दाद देत नाहीत अशा संशयित एम.डी.आर./एक्स.डी.आर. क्षयरुग्णांची प्रयोगशाळा तपासणी करण्यासाठी राज्यात १० कल्चर अँड डी.एस.टी. प्रयोगशाळा केंद्र शासनाने मंजूर केल्या आहेत.

४) क्षयरोगाचे लवकर निदान होण्यासाठी राज्यातील सर्व जिल्ह्यात एकूण ७४ CBNAAT यंत्रे उपलब्ध केली आहेत.

५) तपासणीत आढळलेल्या एम.डी.आर./एक्स.डी.आर. क्षयरुग्णांच्या प्रयोगशाळा चाचण्या करून पुढील औषधोपचार सुरु करण्यासाठी डॉट्स प्लस वार्डत दाखल करावे लागते. यासाठी राज्यात १६ डॉट्स प्लस वार्ड उपलब्ध आहेत.

६) क्षयरोगाचे संनियंत्रण करण्यासाठी राज्यात ३३ जिल्हा क्षयरोग केंद्र व ४६ शहर क्षयरोग केंद्र स्थापन करण्यात आलेले आहेत.

शासकीय अधिकारी व कर्मचारी व्यतिरिक्त केंद्र शासनाने क्षयरोगावर नियंत्रण करण्यासाठी राज्यात करारतत्वावर एकूण २१९३ अधिकारी व कर्मचारी वर्ग मंजूर केला आहे.

**सातेफळ (ता.बसमत, जि.हिंगोली) येथील अंगणवाडी
सेविका विहिरीत पडून जखमी झाल्याबाबत**

(३५) ५८१३७ (२४-०८-२०१६). श्री.तानाजी मुटकुले (हिंगोली) : सन्माननीय महिला व बाल विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सातेफळ (ता.बसमत, जि.हिंगोली) येथील अंगणवाडी सेविका विहिरीत पडून जखमी झाल्याचे माहे मे, २०१६ दरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या गावाला पाण्यासाठी टँकर मंजूर होऊन तो मिळत नसल्याने त्यांच्यावर हा प्रसंग ओढावला आहे हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०९-१२-२०१६) :(१) होय, हे खरे आहे.

- (२) नाही, सदरची विहिर नागरीकांना पिण्याच्या पाण्यासाठी अधिग्रहित करण्यात आली होती. तसेच तहसिलदार (बसमत) यांनी गावाला टँकर सुविधा उपलब्ध करून दिलेली होती.
- (३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

चोपडा (जि.जळगाव) तालुक्यातील अनेक अंगणवाड्यांची दुरुस्तीसंदर्भात

(३६) ५८३६१ (२४-०८-२०१६). श्री.किशोर पाटील (पाचोरा) : सन्माननीय महिला व बाल विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) चोपडा (जि.जळगाव) तालुक्यातील अनेक अंगणवाड्यांमध्ये बसण्याची योग्य सोय नाही, भितींना तडे गेले, काही गळक्या असून दुरवस्था झाली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) तसेच तालुक्यात नऊ अंगणवाड्यांना स्वतःची इमारतच नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय,
- (४) असल्यास, चौकशीनुसार या अंगणवाड्यांच्या दुरुस्तीसंदर्भात शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०९-१२-२०१६) :(१) जळगांव जिल्ह्यातील चोपडा तालुक्यातील एकूण ३०१ अंगणवाडी केंद्रांपैकी २७७ अंगणवाडी केंद्रांना स्वतःच इमारती असून त्यापैकी २५ इमारतींना तडे गेलेले आहेत व ४७ इमारती गळक्या आहेत.

(२) होय. हे खरे आहे.

(३) होय.

(४) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई यांच्या दिनांक १५ जानेवारी, २०१५ च्या आदेशान्वये अंगणवाडी केंद्र दुरुस्तीसाठी प्रती अंगणवाडी केंद्र रु.२०००/- प्रमाणे अनुदान देण्यात आले आहे. तसेच सन २०१६-१७ मध्ये जिल्हा नियोजन विकास समितीमधून अंगणवाडी केंद्र इमारत बांधकामासाठी अनुदान उपलब्ध असून त्यानुसार कार्यवाही करण्यात येत आहे.

हातकणंगले (जि.कोल्हापूर) येथे बांधण्यात आलेल्या सिमेंट बंधान्याच्या निकृष्ट दर्जाच्या कामामुळे गळती सुरु झाल्याबाबत

(३७) ५८३७९ (०१-०९-२०१६). डॉ.सुजित मिणचेकर (हातकणंगले), श्री.चंद्रदीप नरके (करवीर), श्री.उल्हास पाटील (शिरोळ) : सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) एकात्मिक पाणलोट क्षेत्र योजनेतून जिल्हा नियोजन समितीच्या वतीने हातकणंगले (जि.कोल्हापूर) येथे बांधण्यात आलेल्या सिमेंट बंधान्याच्या निकृष्ट दर्जाच्या कामामुळे गळती सुरु झाल्याचे माहे मे, २०१६ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याबाबत शासनाने चौकशी केली आहे काय, त्यात काय आढळून आले,
- (३) चौकशीनुसार संबंधित दोषी अधिकारी व ठेकेदारांवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) अद्याप कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. राम शिंदे (१०-०१-२०१७) : (१) हे खरे नाही.

(२), (३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

शाहुवाडी तालुक्याच्या कानसा खोऱ्यात होत असलेल्या बेसुमार वृक्षतोडीबाबत

(३८) ५८५१६ (२४-०८-२०१६). श्री.सत्यजीत पाटील-सरुडकर (शाहुवाडी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शाहुवाडी तालुका इकोसेन्सिटिव्ह तालुका म्हणून जाहीर केलेला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, निसर्गाने वरदान दिलेल्या शाहुवाडी तालुक्याच्या कानसा खोऱ्यात बेसुमार वृक्षतोड चालू आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, सदर वृक्षतोड इकोसेन्सिटिव्ह असलेल्या कानसा खोऱ्यातील कांडवन परिसरात चालू आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, सदर प्रकरणी शासन कोणती कारवाई करणार आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (२९-१२-२०१६) : (१) हे खरे नाही.

डॉ.कस्तुरीरंगन समितीमार्फत केंद्रिय वन या पर्यावरण विभागाला शाहुवाडी तालुक्यातील ३९ गावाचा अभ्यास करून इकोसेन्सिटिव्ह झोन मध्ये समाविष्ट करण्याबाबत अहवाल सादर केलेला आहे. त्यापैकी १० गावाचा त्यास विरोध आहे. वरील इकोसेन्सिटिव्ह झोन ची अंतिम अधिसूचना केंद्र शासनाने अजूनपर्यंत निर्गमित केली नाही.

(२) व (३) हे खरे नाही.

(४) व (५) वृक्षतोड नियमानुसार परवानगीने केलेली असलेने कारवाई करण्याचा प्रश्नच उद्भवत नाही.

राज्य कामगार विमा योजनेची रुग्णालय सेवा राज्य

शासनामार्फत चालविण्याचा प्रस्ताव

(३९) ५९३०९ (३०-०८-२०१६). श्री.मनोहर भोईर (उरण), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), डॉ.संजय रायमुलकर (मेहकर), श्री.सुभाष साबणे (देगलूर), श्री.प्रकाश आबिटकर (राधानगरी), श्री.गणपत गायकवाड (कल्याण पूर्व) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्य कामगार विमा योजनेची रुग्णालय सेवा राज्य शासनामार्फत चालविण्याचा प्रस्ताव गेल्या एक वर्षापासून शासनाच्या विचाराधीन आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या प्रस्तावास अद्याप मंत्रिमंडळाकडून मंजूरी मिळाली नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याप्रस्तावावर किती कालावधीत निर्णय होण्याची अपेक्षा आहे व याबाबतची सद्यःस्थिती काय आहे,

(४) अद्याप या प्रस्तावावर निर्णय घेण्यास होत असलेल्या विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) व (२) हे अंशतः खरे आहे.

राकावि योजनेवर राज्य शासन व राकावि महामंडळ नवी दिल्ली, श्रम मंत्रालय भारत सरकार असे दुहेरी नियंत्रण असल्याने राकावि योजना अधिक सुलभतेने राबविता यावी याकरिता राकावि महामंडळाने जी राज्ये इच्छुक असतील अशा राज्यांकडून राकावि योजना ताब्यात घेण्याबाबत सन २००६ साली प्रस्तावित केले होते. त्याअनुषंगाने राज्य मंत्री मंडळाने सन २०१० मध्ये संपूर्ण राकावि योजना राकावि महामंडळाकडे हस्तांतरित करण्याबाबत निर्णय घेतला होता.

मा.केंद्र राज्य मंत्री (श्रम व रोजगार) यांनी डिसेंबर, २०१४ मध्ये दिलेल्या मुंबई भेटीच्या वेळेस पत्रकार परिषदेत राकावि योजना राज्य शासनाने चालवावी असे जाहिर केले आहे. तथापि या संदर्भात केंद्र शासनाकडून अद्याप लेखी सुचना प्राप्त झालेली नाही.

सर्व राज्यांना राज्यस्तरीय महामंडळ निर्मित करून त्यामार्फत वैद्यकीय सेवा पुरवून राकावि योजना अधिक प्रभावी व कार्यक्षमतेने राबविता यावी याकरिता केंद्र शासनाने सन २०१० मध्ये मुळे "राज्य कामगार अधिनियम १९४८" मध्ये सुधारणा करून "राज्य कामगार अधिनियम (सुधारीत) २०१०" अन्वये अशी तरतूद केली आहे.

तथापि ऑगस्ट, २०१० मध्ये राज्य मंत्रिमंडळाने संपूर्ण राकावि योजना केंद्र शासनास हस्तांतरित करण्याचा निर्णय घेतल्यामुळे त्यावेळेस राज्यस्तरीय महामंडळ निर्मित करण्याबाबतची कार्यवाही होऊ शकली नाही.

मा.राज्य मंत्रिमंडळाने दि.३१.०९.२०१६ रोजी राज्यस्तरीय राकावि महामंडळ स्थापित करण्याबाबत निर्णय घेतला आहे. त्याबाबतचा शासन निर्णय दि.२१.०६.२०१६ रोजी निर्गमित करण्यात आला आहे.

(३) राज्यस्तरीय राकावित महामंडळाची रचना व कार्य याबाबतच्या प्रस्तावावर कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मागासवर्गीय महिला प्रवर्गातील उद्योजक उमेदवारांना
स्वयंरोजगाराकरिता अर्थसहाय्य देण्याबाबत**

(४०) ५९४९८ (२४-०८-२०१६). श्री.अब् आजमी (मानखूद शिवाजीनगर) : सन्माननीय महिला व बाल विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्य महिला व बाल कल्याण विभागांतर्गतच्या महिला प्रधान आर्थिक विकास महामंडळामार्फत मागासवर्गीय महिला प्रवर्गातील उद्योजक उमेदवारांना स्वयंरोजगाराकरिता अर्थसहाय्यीत कर्ज पुरवठा व बचत गटासाठी प्राधान्य तत्वावरील कर्ज मंजूर करण्याची मागणी

महिला मंडळांनी, समाजसेवकांनी तसेच जनप्रतिनिधींनी मा.मंत्री (महिला व बाल विकास), मा.राज्यमंत्री (महिला व बाल विकास), प्रधान सचिव (महिला व बाल विकास) तसेच संबंधित महिला व बाल कल्याण महामंडळाचे जिल्हा व्यवस्थापक आणि संबंधित महिला व बाल कल्याण प्रशासनाधिकारी यांच्याकडे माहे मे-२०१६ वा त्या सुमारास लेखीनिवेदनाद्वारे केलेली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने सखोल फेरचौकशीअंती कोणती निर्णायक कार्यवाही तातडीने कार्यान्वित केली वा करण्याचे प्रस्तावित केले आहे ?

(३) नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे कोणती ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०९-१२-२०१६) :(१) हे खरे नाही.

या विषयाबाबतचे निवेदन प्राप्त झाल्याचे दिसून येत नाही.

(२) व (३) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील विशेषतः विकसित, विकसनशील व अविकसित तसेच दुर्गम भागातील

अंगणवाडीच्या निधीत भरघोस वाढ करण्याबाबत

(४१) ५९५०१ (२४-०८-२०१६). श्री.अबू आजमी (मानखूर्द शिवाजीनगर) : सन्माननीय महिला व बाल विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील विशेषतः विकसित, विकसनशील व अविकसित तसेच दुर्गम भागातील अंगणवाडीच्या निधीत भरघोस वाढ करण्याबाबतची मागणी स्थानिक रहिवाशी संघटना, लोकप्रतिनिधी तसेच स्थानीय रहिवाशी संघाच्या प्रतिनिधींनी मा.मुख्यमंत्री, महिला व बाल कल्याण मंत्री, राज्यमंत्री (महिला व बाल कल्याण), अतिरिक्त मुख्य सचिव (महिला व बाल कल्याण) संबंधित महानगरपालिकेचे आयुक्त तथा संबंधित महिला व बाल कल्याण संचालनालयाचे आयुक्त तसेच संबंधित जिल्ह्यांचे व प्रदेशाचे महिला व बाल कल्याण प्राधिकरणाचे संचालक/उपसंचालक महिला व बाल कल्याण संचालनालय यांच्याकडे दिनांक २६ मे, २०१६ रोजी वा त्या सुमारास केली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, याबाबत शासनार्फत कोणती कार्यवाही करण्यात आली वा प्रस्तावित करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची सर्वसाधारण कारणे कोणती ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०९-१२-२०१६) :(१) होय हे खरे आहे.

(२) व (३) एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना ही केंद्र शासनाची योजना आहे. केंद्र शासनाने विहित केलेल्या निकषांनुसार ही योजना राज्य शासनार्फत राबविण्यात येते. केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी मंजूर केलेली वाढीची अंमलबजावणी करण्यात येते.

नागपूर येथील शासकीय महाविद्यालय व रुग्णालयातील, डिजिटल एक्सरे मशिन दर २ तासांनी बंद होत असल्याबाबत

(४२) ५९७४८ (२२-०८-२०१६). श्री.सुधाकर कोहळे (नागपूर दक्षिण), श्री.सुधाकर देशमुख (नागपूर पश्चिम), श्री.कृष्णा खोपडे (नागपूर पूर्व), श्री.विकास कुंभारे (नागपूर मध्य) : सन्माननीय वैद्यकीय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर येथे मध्य भारतातून मोठ्या प्रमाणात रुग्ण येत असून, या रुग्णालयातील एक्सरे मशिन दर २ तासांनी बंद होत असल्याने रुग्णांना एक्सरे काढण्यासाठी तासनतास वाट पाहावी लागत असल्याची बाब दिनांक १७ मे, २०१६ रोजी वा त्या सुमारास निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीष महाजन (०५-०१-२०१७) :(१) नाही, हे खरे नाही.

- (२) प्रश्न उद्भाषित नाही.
- (३) प्रश्न उद्भाषित नाही.

नागपूर शहरातील राज्य कामगार रुग्णालयाअंतर्गत असलेले

५ रुग्णालय बंद करण्यात आल्याबाबत

(४३) ५९७७० (३०-०८-२०१६). श्री.सुधाकर कोहळे (नागपूर दक्षिण), श्री.सुधाकर देशमुख (नागपूर पश्चिम), श्री.कृष्णा खोपडे (नागपूर पूर्व), श्री.विकास कुंभारे (नागपूर मध्य) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) नागपूर शहरातील राज्य कामगार रुग्णालयाअंतर्गत असलेले ५ रुग्णालय बंद करण्यात आल्याचे दिनांक १२ मे, २०१६ रोजी निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, या रुग्णालयात डॉक्टर, परिचारिकांच्या अभावी हे रुग्णालये बंद करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, रुग्णालय बंद करण्यात आल्याने याठिकाणी सेवा घेत असलेल्या रुग्णांची गैरसोय होत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, यावर शासनाने काय कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येणार आहे ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) हे अंशतः खरे आहे.

मे २०१४ मध्ये राकावियो सेवा दवाखान्यांतील संलग्न विमाधारकांची संख्या, विमा रुग्णांची दैनंदिन उपस्थिती, कर्मचाऱ्यांची संख्या, इमारतीची स्थिती, इत्यादी बाबी लक्षात घेऊन नागपूर शहरातील १२ सेवा दवाखान्यांपैकी रामबाग, नंदवन लेआऊट व महाल या २

सेवा दवाखान्यांशी संलग्न असलेले विमाधारकांना नजिकच्या १ ते १.५ कि.मी. च्या अंतरावर असलेल्या अनुक्रमे सोमवारी पेठ, बगडगंज व गणेशपेठ या राकावियो सेवा दवाखान्यांमध्ये विलिन करण्यात येऊन रामबाग, नंदनवन लेआऊट व महाल हे ३ राकावियो सेवा दवाखाने बंद करण्यात आले असून सदर ३ सेवा दवाखाने मुंबई स्थानांतरीत करण्याचे प्रस्तावित करण्यात आले आहे.

(२) हे खरे नाही.

(३) हे खरे नाही.

सदर ३ सेवा दवाखान्यातील विमा रुग्णांची नजिकच्या इतर ३ राकावियो सेवा दवाखान्यात पर्यायी व्यवस्था करण्यात आल्यामुळे विमा रुग्णांची गैरसोय होत नाही.

(४) प्रश्न उद्भावत नाही.

**मौजे पाचल (ता.राजापुर, जि.रत्नागिरी) येथील पाणलोट विकास योजनेत
झालेल्या गैरव्यवहाराची चौकशी करण्याबाबत**

(४४) ५९९९३ (२४-०८-२०१६). श्री.विलास तरे (बोईसर) : सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे पाचल (ता.राजापुर, जि.रत्नागिरी) येथील पाणलोट विकास योजनेत झालेल्या गैरव्यवहाराची चौकशी करण्याबाबतचे निवेदन प्रधान सचिव, ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग यांचेकडे दिनांक ७ जून, २०१६ रोजी देण्यात आलेले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, निवेदनातील मागण्यांचे सर्वसाधारण स्वरूप व तक्रारी काय आहेत,

(३) असल्यास, त्यानुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे

(४) अद्याप कार्यवाही केली नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. राम शिंदे (०८-१२-२०१६) :(१) होय.

(२) पाचल गाव पाणलोट विकास कार्यक्रमातील कामांमध्ये गेल्या दोन-तीन वर्षात भ्रष्टाचार झाला आहे, पाणलोट विकास कामाचे लेखापरीक्षण काटेकोरपणे करण्यात आलेले नाही, सदर प्रकरणात अनेक तक्रारी करूनही त्याची दखल घेण्यात आलेली नाही, असे निवेदनातील मागण्यांचे स्वरूप आहे.

(३) मौजे पाचल येथील एकात्मिक पाणलोट व्यवस्थापन कार्यक्रमातील कामांसंदर्भातील तक्रारीची चौकशी करण्यासाठी उपविभागी कृषि अधिकारी रत्नागिरी यांना वसुंधरा पाणलोट विकास यंत्रणा या कार्यालयाकडून दि.२६/०७/२०१६ च्या पत्राने सूचना देण्यात आल्या आहेत.

(४) प्रश्न उद्भावत नाही.

मोखाडा (जि.पालघर) येथील डोल्हारा गाव पाझर तलावाचे काम प्रलंबित असल्याबाबत

(४५) ६००४६ (०१-०९-२०१६). श्री.डी.एस.अहिरे (साक्री), अॅड.के.सी.पाडवी (अक्कलकुवा), श्री.संजय पुराम (आमगाव), श्री.पास्कल धनारे (डहाणू) : सन्माननीय जलसंधारण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मोखाडा (जि.पालघर) येथील पाणीटंचाईने गांजलेल्या डोल्हारा गाव पाझर तलावाच्या कामाला सन २०१३ मध्ये मंजूर देण्यात येऊन गेल्या तीन वर्षांपासून पाझर तलावाचे काम प्रलंबित असल्याने आदिवासी बांधवाना पाणी टंचाईला सामोरे जावे लागत असल्याच्या तक्रारी उपअभियंता लघुपाटबंधारे विभाग (मोखाडा) यांच्याकडे माहे मे, २०१६ वा त्या सुमारास करण्यात आलेल्या आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, तक्रारीच्या अनुषंगाने पाझर तलावाच्या कामाला निधी उपलब्ध होण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

प्रा. राम शिंदे (१३-१२-२०१६) :(१) हे खरे नाही.

अशा प्रकारचे निवेदन जिल्हा परिषद पालघर यांचे कार्यालयात आढळून येत नाही. तथापि, सदर पाझर तलावाचे रुपांतर साठवण तलावात करून शेतीसाठी व पिण्याच्या पाण्यासाठी मागणी शेतकऱ्यांकडून होत आहे.

(२) निधी उपलब्ध आहे.

(३) डोल्हारा पाझर तलावाचे रुपांतर साठवण तलावात करण्याच्या अनुषंगाने कार्यकारी अभियंता, लघु पाटबंधारे विभाग, जिल्हा परिषद यांनी मंडळ कार्यालयामार्फत सांडवा संकल्पनासाठी संकल्पचित्र विभाग, कोकणभवन व काटच्छेद संकल्पनासाठी अधीक्षक अभियंता (धरण) मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना, नाशिक यांचेकडे प्रस्ताव सादर केला आहे. संकल्पन प्राप्त होताच सुधारित प्रशासकीय मान्यतेची कार्यवाही करून पाझर तलावाचे काम जिल्हा परिषद, पालघर यांचेकडून पूर्ण करण्यात येईल.

राज्य कामगार विमा योजनेचे रुपांतर राज्य कामगार महामंडळात करण्याचा निर्णय

(४६) ६३३१५ (३०-०८-२०१६). श्री.अजय चौधरी (शिवडी) : सन्माननीय सार्वजनिक आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) केंद्र शासनाच्या कामगार मंत्रालयाच्या नियंत्रणाखाली चालविण्यात येणारे राज्य कामगार विमा योजनेचे राज्य कामगार महामंडळ रुपांतर करण्याचा निर्णय राज्य मंत्रीपरिषदेने दिनांक ३० मे, २०१६ रोजी घेतला आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या राज्य कामगार विमा महामंडळाच्या योजनेतर्गत आरोग्य सेवेचा लाभ राज्यातील किती लाख कामगारांना मिळणार आहे व किती जिल्ह्यामध्ये ती राबविण्यात येणार आहे,

- (३) असल्यास, शासनाने घेतलेल्या निर्णयाच्या अनुषंगाने अंमलबजावणीची सद्यःस्थिती काय आहे,
- (४) अद्याप कार्यवाही पूर्ण झाली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. दीपक सावंत (२८-१२-२०१६) :(१) होय, हे खरे आहे.

- (२) सद्यस्थितीत राज्यातील २२ जिल्ह्यात राकावि योजना राबविण्यात येत असून एकूण २४,००,२१० नोंदणीकृत विमाधारक व सुमारे ९६ लाख लाभार्थींना राकावि योजनेअंतर्गत वैद्यकीय सुविधा पुरविण्यात येत. या सर्वांना राज्य स्तरीय राकावि महामंडळाच्या योजनेअंतर्गत आरोग्य सेवेचा लाभ होणार आहे.
- (३) व (४) राज्यस्तरीय राकावि महामंडळाची रचना व कार्ये याबाबतच्या प्रस्तावावर कार्यवाही सुरु आहे.

**भारतात वैद्यकीय व्यवसाय करण्यासाठी नॅशनल बोर्ड ऑफ एक्झामिनेशन
पात्रता परिक्षेत डॉक्टर अनुत्तीर्ण होत असल्याबाबत**

(४७) ६३५८५ (२२-०८-२०१६). श्री.राज पुरोहित (कुलाबा) : सन्माननीय वैद्यकीय शिक्षण मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) विदेशात रशिया, तुर्की, चीन आदि देशांमध्ये एमबीबीएसही पदवी घेवून डॉक्टर बनलेल्या विद्यार्थ्यांपैकी, भारतात वैद्यकीय व्यवसाय करण्यासाठी द्यावा लागणा-या नॅशनल बोर्ड ऑफ एक्झामिनेशन या पात्रता परिक्षेत सुमारे ८० टक्के विद्यार्थी अनुत्तीर्ण होत असल्याची माहिती मेडीकल कौन्सिल ऑफ इंडिया च्या माध्यमातून दिनांक २५ मे, २०१६ रोजी वा त्या दरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सन २०१५-१६ या वर्षात सदरहू पात्रता परिक्षेत देशात अनुत्तीर्ण झालेल्या एमबीबीएस प्रशिक्षण घेतलेल्या विद्यार्थ्यांपैकी किती महाराष्ट्र राज्यातील आहेत,
- (३) असल्यास विदेशातील आणि भारतातील एमबीबीएसच्या प्रशिक्षणात असलेली विसंगती दूर करून विदेशात पदवी घेवून भारतात आलेल्या विद्यार्थ्यांना वैद्यकीय व्यवसाय करण्यासाठी केंद्र सरकार तथा शासनाने कोणती उपाय योजना केली आहे वा येत आहे,
- (४) नसल्यास, त्याची कारणे काय आहेत ?

श्री. गिरीष महाजन (०९-१२-२०१६) :(१) सदर बाब ही केंद्रशासनाच्या अखत्यारितील असल्याने याबाबतची माहिती शासनाकडे उपलब्ध नाही.

- (२) केंद्र शासनाशी निगडित असल्याने प्रश्न उद्भवत नाही.
- (३) केंद्र शासनाशी निगडित असल्याने याबाबत शासनाने कार्यवाही करण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील अंगणवाडी सेविका मदतनीस यांच्या मानधनवाढीबाबत

(४८) ६४२६२ (२४-०८-२०१६). श्री.महेश (दादा) लांडगे (भोसरी), श्री.राहूल कुल (दोंड), श्री.शरददादा सोनावणे (जुन्नर) : सन्माननीय महिला व बाल विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील अंगणवाडी सेविका मदतनीस यांनी मानधनवाढी बाबत सतत मागणी करूनही त्यांना वाढीव मानधन अजून मिळाले नाही, हे खरे आहे काय
- (२) असल्यास, देशातील तामिळनाडू, हरियाणा या राज्याने अंगणवाडी सेविका मदतनीस यांच्या मानधनात वाढ केल्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासन त्याप्रमाणे वाढ करणार आहे काय,
- (३) नसल्यास, याबाबतची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०९-१२-२०१६) :(१), (२) व (३) अंगणवाडी कर्मचाऱ्यांच्या मानधनामध्ये वाढ करणेकरीता प्रधान सचिव महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य यांचे अध्यक्षतेखाली समिती गठित करण्यात आली आहे. सदर समितीच्या वेळोवेळी बैठका होत आहेत.

देवनार, मुंबई येथील नवजीवन महिला सुधारगृहात क्षमतेपेक्षा जास्त महिला असल्याबाबत

(४९) ६४७७३ (२४-०८-२०१६). श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर) : सन्माननीय महिला व बाल विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) देवनार मुंबई येथील नवजीवन महिला सुधारगृहात १०० महिलांच्या पुनर्वसनासाठी क्षमता असूनसुद्धा सुधारगृहात १५० पेक्षा जास्त महिला असल्याचे माहे जून, २०१६ मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सुधारगृहातील १५० व त्यापेक्षा अधिक महिलांना जेवणापासून त्यांची काळजी घेण्यासाठी फक्त दोन महिला काळजी वाहक उपलब्ध आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) सदर प्रकरणी शासनाने सदर महिला सुधारगृहाची पाहणी करण्यात आली आहे काय,पहाणीचे निष्कर्ष काय आहेत,
- (४) तसेच काळजी वाहकाची रिक्त असलेली पदे भरण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्रीमती पंकजा मुंडे (०९-१२-२०१६) :(१) होय.

(२) नाही.

- (३) विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास तसेच जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांच्या स्तरावरून सदर गृहाची पाहणी वेळोवेळी करण्यात येते. तसेच विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास, मुंबई यांनी सदर संस्थेच्या पाहणीसाठी स्वतंत्र समिती नेमली आहे. वेळोवेळी झालेल्या पाहणीतून संस्थेची मंजूर संख्या वाढविणे व त्याप्रमाणात कर्मचारी वर्ग मंजूर करणे आवश्यक असल्याचे निष्कर्ष देण्यात आलेले आहेत.
- (४) सदर संस्थेतील प्रवेशितांची काळजी घेण्यासाठी सहा काळजी वाहकांची पदे मंजूर आहेत, ती सर्व पदे भरलेली आहे.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुंबईसह राज्यातील खारफुटीची जंगले व पाणथळीच्या जागा बुजवून तेथे
बेकायदा बांधकामे होत असल्याबाबत**

- (५०) ६५००३ (२१-१०-२०१६). श्री.योगेश सागर (चारकोप) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) मुंबईसह राज्यातील खारफुटीची जंगले व पाणथळीच्या जागा बुजवून तेथे बेकायदा बांधकामे होत असल्याची बाब माहे जून २०१६ च्या पहिल्या आठवड्यात निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, प्रकरणी एका संस्थेने उच्च न्यायालयात याचिका दाखल केली असून सुनावणीचे वेळी राज्यातील पाणथळीच्या जागा, खारफुटीची जंगले आणि जलस्त्रोत संवर्धनासाठी शासनाचे कोणते धोरण आहे असे मा.उच्च न्यायालयाने शासनाकडे विचारणा केली असल्याचे दिनांक २१ जून, २०१६ रोजी च्या सुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, राज्यातील पाणथळीच्या जागा, खारफुटीची जंगले आणि जलस्त्रोत संवर्धन व संरक्षण याबाबत शासनाचे कोणते धोरण ठरविण्यात आले आहे वा ठरविण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (२९-१२-२०१६) :(१) हे अंशतः खरे आहे.

कांदळवन कक्षाच्या ताब्यातील राखीव वने म्हणून अधिसूचित क्षेत्रात कांदळवनावर अनाधिकृतपणे भराव टाकून अतिक्रमण करत असल्याची माहे जून, २०१६ मध्ये २१ तक्रारी प्राप्त झालेल्या होत्या. तक्रारीचे अनुषंगाने चौकशी केली असता काही ठिकाणी कांदळवन क्षेत्रावर तुरळक भराव करून अतिक्रमण करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत असल्याचे निर्देशनास आले होते. तात्काळ वन विभागाकडून वनगुन्हाची नोंद करण्यात आलेली आहे. वनगुन्हाचा पुढील तपास विभागाकडून करण्यात येत आहे.

(२) मा.उच्च न्यायालयाने शासनाला खारफुटी, जलस्त्रोत संवर्धनासाठी राज्य शासनाला धोरणा विषयी विचारणा न करता मा.उच्च न्यायालयाने जनहित याचिका क्रं.८७/२०१३ मध्ये राज्यातील वेटलॅंडचे संरक्षण व संवर्धन करण्याकरिता निर्देश दिलेले आहेत. तसेच कोंकण परिक्षेत्रातील पाणस्थळ क्षेत्राबाबत तक्रार निवारण यंत्रणा देखील निर्माण करण्याचे आदेश दिलेले आहेत.

(३) शासनाने पाणस्थळ जागा व खार फुटीचे संवर्धन व संरक्षण करण्याकरिता ठोस पावले उचली आहे. कांदळवनाचे संरक्षण करण्याकरिता शासनाने पुढील प्रमाणे उपाययोजना केलेल्या आहेत :-

१) राज्यातील कांदळवनाचे संरक्षण व संवर्धन करण्याकरिता शासनाने कांदळवन कक्षाची निर्मिती करण्यात आलेली आहे. या शिवाय कांदळवन कक्षा अंतर्गत मुंबई, मुंबई उपनगर, नवी मुंबई आणि मिरा-भाईंदर महानगरपालिकामधील कांदळवन क्षेत्राचे अधिक प्रभावीपणे संरक्षण व संवर्धन करण्याकरिता मुंबई कांदळवन संधारण घटकाची निर्मिती करण्यात आलेली आहे. मुंबई कांदळवन संधारण घटकाकडे मुंबई, मुंबई उपनगर व नवी मुंबई मधील हस्तांतरित केलेल्या "राखीव वने" म्हणून अधिसूचित झालेल्या क्षेत्राचे संरक्षण व संवर्धन करण्यात येत आहे.

२) राज्य शासनाने सरकारी जागेवरील कांदळवन क्षेत्राचे संरक्षण व संवर्धन करण्याकरिता आणि सदर क्षेत्रास वैधानिक दर्जा प्राप्त होण्याकरिता १५०८७ हे कांदळवन क्षेत्र भारतीय वन अधिनियम १९२७ कलम ४ अंतर्गत राखीव वने म्हणून अधिसूचित केले आहे.

३) जिल्हास्तरावर जिल्हाधिकारी यांचे अध्यक्षतेखाली सागर तटीय समिती गठीत करण्यात आलेली आहे. समितीमार्फत कांदळवन क्षेत्रावर होणाऱ्या अतिक्रमणाचे तक्रारी बाबत वेळोवेळी आढावा घेण्यात येतो. तसेच सागर तटीय समिती मार्फत शासनाच्या विविध विभागाचे समन्वयाने संयुक्तपणे स्थळपाहणी करून क्षेत्र पर्यावरण संरक्षण अधिनियम, १९८६ अनुसार दोषीविरुद्ध कायदेशीर कारवाई करण्यात येत आहे. याशिवाय राज्यातील वेटलॅंड किंवा जलस्त्रोताचे संरक्षण व संवर्धन करण्याकरिता पुढील प्रमाणे शासनाने धोरण ठरविलेले आहे.

४) राज्यातील वेटलॅंडचे संनियंत्रण व संवर्धन करण्याकरिता मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे अध्यक्षतेखाली वेटलॅंड संनियंत्रण समिती स्थापन केलेली आहे.

५) राज्यातील वनविभागाच्या ताब्यातील वनक्षेत्रातील वेटलॅंड निश्चित करून त्यांचे "Brief Documents" तयार करण्यात आलेले आहेत. वनविभागाच्या ताब्यातील क्षेत्रात भारतीय वन अधिनियम, १९२७ तसेच वनक्षेत्राव्यतिरिक्त क्षेत्रातील पाणस्थळाना वेटलॅंड अधिनियम, २०१० अन्वये संरक्षण प्रदान करण्यात येणार आहे.

६) कोंकण विभागातील वेटलॅंड वर होणाऱ्या अतिक्रमणावर तक्रार निवारण यंत्रणा निर्माण करण्यात आली. सदर यंत्रणावर वेटलॅंडावरील अतिक्रमणाविषयी येणाऱ्या तक्रारीच्या अनुषंगाने कार्यवाही करून मा.विभागीय आयुक्त, कोंकण विभाग यांचे अध्यक्षतेखाली गठीत समितीला अहवाल सादर करण्याची जबाबदारी सदर यंत्रणेनेवर निश्चित करण्यात आलेली आहे.

वि.स. २६३ (४०)

७) या शिवाय मुंबई, मुंबई उपनगर आणि नवी मुंबई मधील कांदळवनाचे संरक्षण व संवर्धन करण्याकरिता संनियंत्रण समिती गठीत करण्यात आलेली आहे. कांदळवनावरील अतिक्रमण, तोड संदर्भात प्राप्त होणाऱ्या तक्रारीचा आढावा घेऊन सदर समिती मार्फत कार्यवाही करण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :
मुंबई.

डॉ. अनंत कळसे
प्रधान सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.